

Projekt

z dnia 24 marca 2023 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY KLUKOWO**

z dnia 2023 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klukowo na lata 2023-2027

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2023r. poz. 40 ze zm.) oraz art. 17 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021r. poz. 2268 ze zm.) Rada Gminy Klukowo uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klukowo na lata 2023-2027 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Klukowo.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Andrzej Tymiński

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

GMINY KLUKOWO

na lata 2023-2027

Spis treści

Wprowadzenie.....	4
1. Metodologia opracowania Strategii.....	6
2. Podstawy prawne.....	9
3. Spójność z dokumentami strategicznymi.....	12
3.1. Dokumenty europejskie.....	12
3.2. Dokumenty krajowe.....	14
3.3. Dokumenty regionalne.....	15
Charakterystyka Gminy.....	16
1. Położenie.....	16
2. Sytuacja demograficzna.....	17
3. Rynek pracy i sytuacja gospodarcza.....	19
4. Edukacja i wychowanie.....	21
5. Kultura, sport i rekreacja.....	22
6. Opieka zdrowotna.....	22
7. Bezpieczeństwo publiczne.....	23
8. Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej.....	23
9. Pomoc społeczna.....	28
10. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.....	32
Diagnoza sytuacji społecznej.....	33
1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej.....	33
2. Wsparcie osób z niepełnosprawnością.....	38
3. Zdrowie psychiczne.....	42
4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.....	44
5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.....	50
6. Aktywność i integracja społeczna seniorów.....	54

7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu	57
8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa.....	61
Analiza SWOT.....	65
Część programowa.....	68
1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych	69
2. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych	69
3. Ramy finansowe Strategii.....	82
4. System wdrażania Strategii.....	83
5. System aktualizacji Strategii	84
6. Komunikacja społeczna i promocja Strategii	85
7. Monitoring i ewaluacja.....	86
8. Wnioski i podsumowanie	89
Bibliografia	92
Spis rysunków, tabel, wykresów	93

Wykaz skrótów:

GBP – Gminna Biblioteka Publiczna

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

GOK - Gminny Ośrodek Kultury

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

GUS – Główny Urząd Statystyczny

IPiN – Instytut Psychiatrii i Neurologii

KBdsPN – Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii

KCPU – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom

MŚP – sektor małych i średnich przedsiębiorstw

NGO (ang. *non-government organization*) – organizacja pozarządowa

ORE – Ośrodek Rozwoju Edukacji

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PES – podmioty ekonomii społecznej

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

PP – Posterunek Policji

pp. – punkt procentowy

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

UG – Urząd Gminy

ZI – Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Wprowadzenie

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów polityki społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klukowo na lata 2023-2027² jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mające na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych. W celu zwiększenia skuteczności,

¹ Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.

² Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klukowo na lata 2023-2027” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

konieczne jest systematyczne śledzenie zjawisk i problemów społecznych, które są przedmiotem Strategii.

Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, lokalna polityka społeczna wymaga od jej realizatorów strategicznego podejścia. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy. Strategia stanowi zatem ważny instrument zarządzania, dzięki któremu możliwe jest rozpoznanie i wdrażanie przedsięwzięć o charakterze społecznym oraz integracja różnych środowisk lokalnych w ramach wspólnie zaplanowanych i skoordynowanych działań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klukowo na lata 2023-2027 zawiera kilka części składowych: charakterystykę Gminy, diagnozę sytuacji społecznej oraz część programową obejmującą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, ramy finansowe, zakładane rezultaty, system wdrażania, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej,
- wsparcie osób z niepełnosprawnością,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integracja społeczna seniorów,
- promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,

- wsparcie osób z problemem ubóstwa.

Do każdego z tych obszarów wskazane zostały podstawowe informacje, działania interwencyjne i najważniejsze problemy wynikające z przeprowadzonej diagnozy.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klukowo na lata 2023-2027 jest wyrazem zintegrowanego planowania strategicznego. Określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów i pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiający skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych. Pozwoli to na zapewnienie mieszkańcom gminy Klukowo dogodnych warunków do rozwoju i przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa społecznego.

1. Metodologia opracowania Strategii

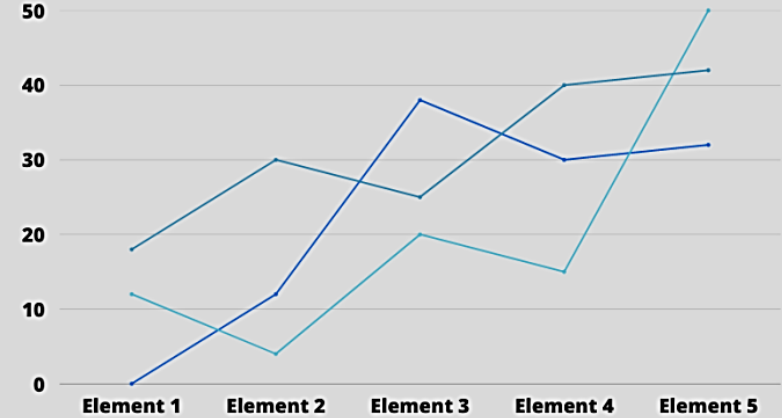
Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klukowo na lata 2023-2027 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Wskazane w nich cele, zarówno strategiczne jak i operacyjne, mają za zadanie przybliżyć Gminę do osiągnięcia wskazanego przez lokalne władze i mieszkańców pożądanego jej obrazu w przyszłości. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinien on precyzować główne działania Gminy w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat.

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Zdefiniowane w dokumentach strategicznych problemy oraz kierunki działań skierowane na rozwój społeczno-gospodarczy Gminy i wsparcie mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb, mają szczególne znaczenie dla opracowywania i wdrażania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Spójna wizja Gminy w przyszłości pozwala podmiotom realizującym zadania z zakresu polityki społecznej na wprowadzanie kompleksowych i adekwatnych do potrzeb mieszkańców działań.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, takimi jak Program Współpracy Gminy z Organizacjami Pozarządowymi, Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, Program Wspierania Rodziny, czy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcia w niej określonych elementów. Uwzględnienie ich oraz merytoryczna spójność dokumentów umożliwia pełne wykorzystanie potencjału Gminy w poszczególnych aspektach lokalnej polityki społecznej. W dalszej kolejności zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

ETAPY OPRACOWANIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1 etap

Analiza strategiczna

Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwia wskazanie obszarów problemowych występujących w Gminie. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemach i potrzebach jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych oraz trendów społecznych. Na tym etapie ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej, które wpływa na jej rozwój i wykorzystanie dostępnych zasobów. Dodatkowym sposobem na określenie możliwości i ograniczeń Gminy jest analiza SWOT, wskazująca na jej mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia.

2 etap

Sformułowanie Misji i Wizji Strategii

Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Gmina za sprawą realizacji celów w niej wskazanych, natomiast Misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.

3 etap

Określenie celów priorytetowych i zadań

W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wskazanie głównych obszarów problemowych występujących na terenie Gminy. Wskazanie najdotkliwszych trudności mieszkańców i określenie kompleksowych działań minimalizujących ich skalę zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami, a także podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.

4 etap

Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii

Ostatnim elementem Strategii jest określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji jak i sprawozdawczość mają niebagatelny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego zarówno w trakcie, jak i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest narzędziem służącym instytucjom samorządowym i NGO odpowiedniemu wspieraniu oraz wzmocnieniu potencjału lokalnej społeczności. Z tego powodu proces jej tworzenia i wdrażania nie może pomijać udziału osób szczególnie nią zainteresowanych, czyli mieszkańców. Włączenie lokalnej społeczności w procesy decyzyjne nazywa się partycypacją społeczną, a jej najczęściej spotykanymi formami są konsultacje społeczne, warsztaty strategiczne z lokalną społecznością, a także badania diagnozujące zagrożenia oraz potrzeby mieszkańców w obszarach ujętych w dokumencie. Uspołecznienie Strategii i powierzenie części odpowiedzialności za jej charakter mieszkańcom daje możliwość zaplanowania działań adekwatnych do rzeczywistych oczekiwań społeczności lokalnej oraz stwarza warunki do pełniejszego wykorzystania jej potencjału.

2. Podstawy prawne

Opracowana całościowa, spójna i wieloletnia koncepcja rozwiązywania problemów społecznych danej gminy lub powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest uwarunkowana prawnie. Podstawą jurystyczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.), która stanowi, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy *„opracowanie oraz realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka³”*.

³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2268 z późn. zm.).

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Wśród najistotniejszych **ustaw kompetencyjnych, nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki**, należy wyszczególnić m.in.:

1. *Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 2009 r. poz. 946),*
2. *ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1805 z późn. zm.),*
3. *ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2000 z późn. zm.),*
4. *ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 z późn. zm.).*

Akty prawne dotyczące wsparcia rodziny i dziecka:

1. *Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.),*
2. *ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1577 z późn. zm.),*
3. *ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329 z późn. zm.),*
4. *ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1744 z późn. zm.),*
5. *ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 615 z późn. zm.),*
6. *ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1205 z późn. zm.),*
7. *ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359 z późn. zm.),*
8. *ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249).*

Akty prawne dotyczące ochrony zdrowia oraz przeciwdziałania uzależnieniom

1. *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 165),*
2. *ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 172),*
3. *ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 633 z późn. zm.),*
4. *ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2133).*

**Akty prawne
dotyczące
oświaty,
zatrudnienia
oraz wsparcia
społecznego**

1. *Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 100),*
2. *ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 690 z późn. zm.),*
3. *ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2230),*
4. *ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2241),*
5. *ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 377 z późn. zm.),*
6. *ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2021 z późn. zm.),*
7. *ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1009 z późn. zm.),*
8. *ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 172 z późn. zm.),*
9. *ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 504 z późn. zm.),*
10. *ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2561 z późn. zm.),*
11. *uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019–2023 (M.P. z 2018 r. poz. 1007),*
12. *rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2018 r. poz. 1061),*
13. *ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1812),*
14. *ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1818).*

Akty prawne normujące aspekty finansowe

1. *Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2267),*
2. *ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1634 z późn. zm.),*
3. *ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 120).*

Akty prawne normujące pobyt cudzoziemców na terenie kraju

1. *Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2354 z późn. zm.),*
2. *ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1105),*
3. *ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1264 z późn. zm.),*
4. *ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 103).*

3. Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klukowo na lata 2023-2027 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, kraju, na poziomie regionalnym oraz lokalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

3.1. Dokumenty europejskie

„Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” jest kluczowym dokumentem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej. Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich:

- „Unia innowacji” – projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy;
- „Młodzież w drodze” – projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwienia młodzieży wejścia na rynek pracy;
- „Europejska agenda cyfrowa” – projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego;
- „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” – projekt na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej;
- „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” – projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych;
- „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” – projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności siły roboczej;

- „Europejski program walki z ubóstwem” – projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa⁴.

3.2. Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klukowo na lata 2023-2027 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), będąca aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, stanowi obowiązujący, kluczowy dokument dla Polski, w zakresie średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia zawiera rekomendacje dla polityk publicznych oraz jest podstawą dla zmian w systemie zarządzania rozwojem.
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030, której celem jest *rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia*⁵.
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 stanowi kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków.

⁴ Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

⁵ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

Ponadto wymienić można również dokumenty mające wpływ na kształtowanie polityki społecznej, takie jak:

- Strategia Demograficzna 2040;
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030;
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej;
- Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030;
- Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna na lata 2021-2035.

3.3. Dokumenty regionalne

Na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami strategicznymi dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klukowo są: Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2030, Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 wraz z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podlaskiego. Na szczeblu powiatowym wiodącym dokumentem wpływającym na lokalną politykę społeczną gminy Klukowo jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Wysokomazowieckim na lata 2017-2025.

Charakterystyka Gminy

1. Położenie

Klukowo to gmina wiejska położona w województwie podlaskim, w powiecie wysokomazowieckim. Jej teren zajmuje obszar 124 km², co stanowi 9,6% powierzchni całego powiatu. Gmina Klukowo od północy graniczy z gminą Szepietowo i gminą Czyżew, od wschodu z gminami Rudka i Brańsk, od południa z miastem i gminą Ciechanowiec, natomiast od zachodu z województwem mazowieckim i gminą Boguty-Pianki. W skład Gminy wchodzi 38 miejscowości, tzw. sołectw.

Rysunek 1. Położenie gminy Klukowo na mapie powiatu wysokomazowieckiego, województwa podlaskiego i kraju

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k)

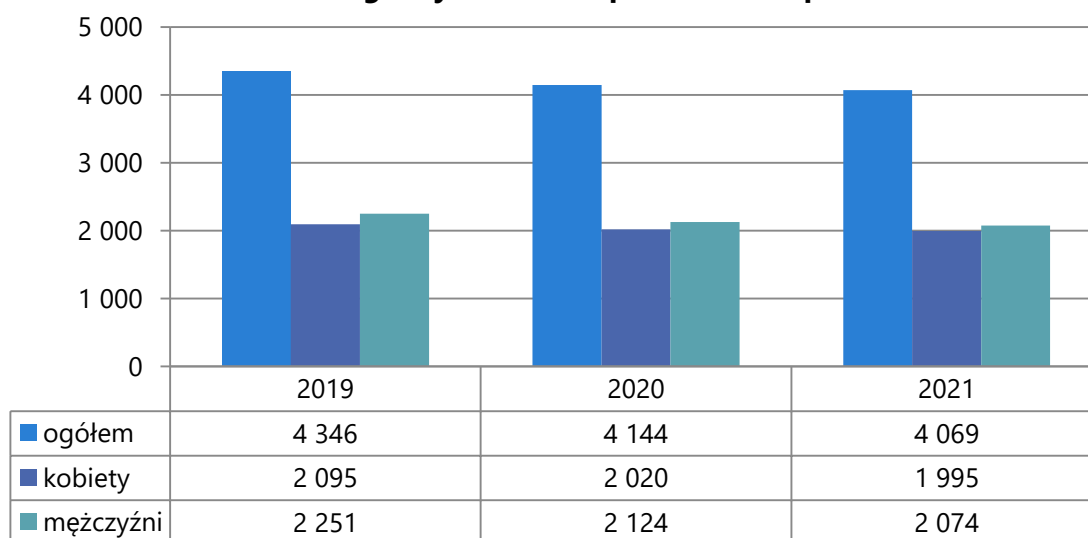

2. Sytuacja demograficzna

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Na koniec 2021 roku populacja Gminy liczyła 4 069 mieszkańców, natomiast na przestrzeni ostatnich trzech lat zauważa się negatywne zjawisko demograficzne, tj. depopulację lokalnej społeczności. W 2019 roku Gminę zamieszkiwało 4 346 osób, w roku kolejnym o 202 osoby mniej (4,6%), natomiast w 2021 roku spadek wyniósł 1,8% w stosunku do 2020 roku i 6,4% w porównaniu do roku 2019. Dysproporcja mieszkańców ze względu na płeć jest nieznaczna, gdyż w 2021 roku gminę Klukowo zamieszkiwało łącznie 1 995 kobiet, które stanowiły 49% ogólnej liczby ludności oraz 2 074 mężczyzn, których udział w populacji był wyższy o 2 pp. i wyniósł 51%. Współczynnik feminizacji w Gminie w 2021 roku wyniósł 94, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypadają 94 kobiety.

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Klukowo z podziałem na płeć w latach 2019-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Kolejną analizowaną kwestią jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W gminie Klukowo w 2021 roku kształtował się on na poziomie -62, co daje wartość -15,10 na 1 000 ludności. Na przestrzeni lat 2019-2021 zauważalna jest tendencja spadkowa w zakresie wartości przyrostu naturalnego.

Tabela 1. Liczba urodzeń, zgonów i wartość przyrostu naturalnego w gminie Klukowo na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba urodzeń	39	41	34
liczba zgonów	55	69	96
przyrost naturalny	-16	-28	-62

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Struktura ludności w gminie Klukowo według ekonomicznych grup wieku w 2021 roku przedstawiała się następująco:

- 18,9% mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym – do 18 roku życia;
- 56,1% mieszkańców Gminy było w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64 rokiem życia;
- 25,0% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej.

Kolejna tabela prezentuje ekonomiczne grupy wiekowe w Gminie. Na przestrzeni lat 2019-2021 dostrzegalny był stopniowy wzrost udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności (kolejno 1 pp. i 1,2 pp.), natomiast odsetek osób w wieku produkcyjnym uległ spadkowi. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w Gminie prezentuje się na zbliżonym poziomie w odniesieniu do wskaźników w całym powiecie wysokomazowieckim, bowiem osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 19,2%, w wieku produkcyjnym - 58,2%, z kolei w wieku poprodukcyjnym - 22,6%.

Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2019-2021 (w procentach)

wyszczególnienie	2019	2020	2021
wiek przedprodukcyjny	17,9	18,6	18,9
wiek produkcyjny	58,3	56,4	56,1
wiek poprodukcyjny	23,8	25,0	25,0

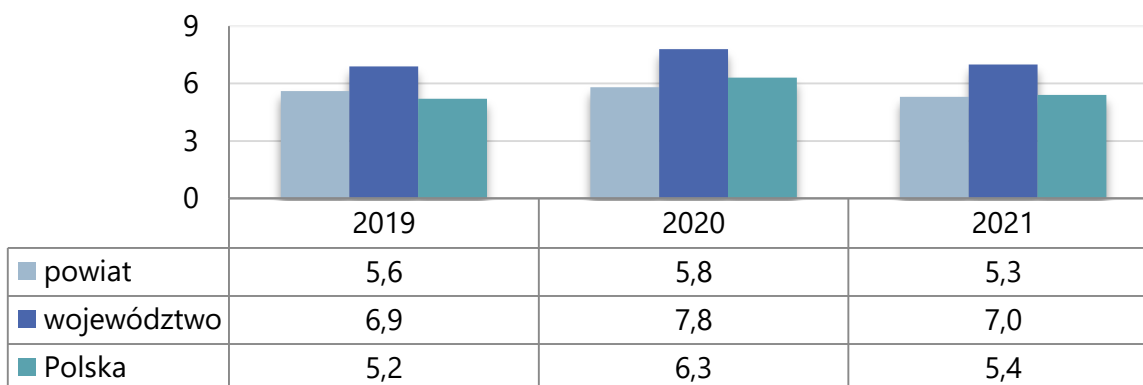
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3. Rynek pracy i sytuacja gospodarcza

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie wysokomazowieckim. W 2021 roku wynosiła ona 5,3%, a więc była znacznie niższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie (7,0%) i porównywalna do tej w kraju (5,4%). Na przestrzeni lat 2019-2021 stopa bezrobocia w powiecie wysokomazowieckim ulegała wahaniom, podobnie jak miało to miejsce w całym województwie i w Polsce, a najwyższą wartość osiągnęła w 2020 roku, co może być skutkiem pandemii COVID-19. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje wykres poniżej.

Wykres 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie wysokomazowieckim na przestrzeni lat 2019-2021 w porównaniu do województwa podlaskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

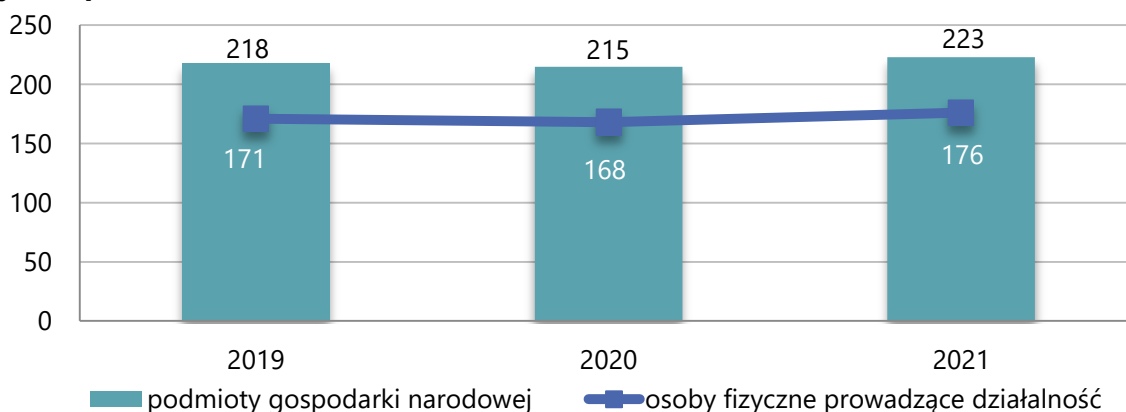

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Klukowo na koniec 2021 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 223 podmioty gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w liczbie 176. Podobnie sytuacja wyglądała w latach poprzednich. Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w Gminie ulegała wahaniom, niemniej w 2021 roku uzyskała najwyższą wartość - w porównaniu do 2020 roku wzrosła o 4%.

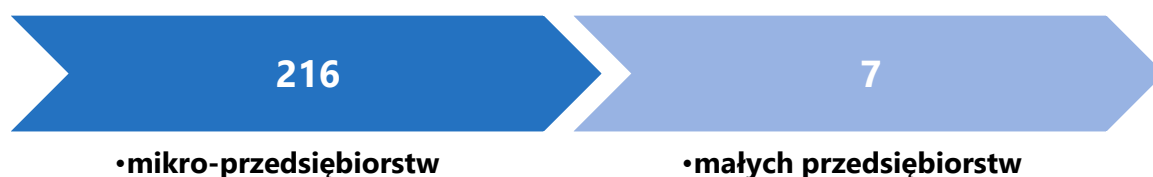
Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność w latach 2019-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa liczba podmiotów gospodarczych działających w gminie Klukowo według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników - jest ich 216 (stan na koniec 2021 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest w Gminie 7. Na terenie Gminy działalności nie prowadzi żadne średnie, ani duże przedsiębiorstwo.

Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Klukowo według klas wielkości (stan na koniec 2021 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

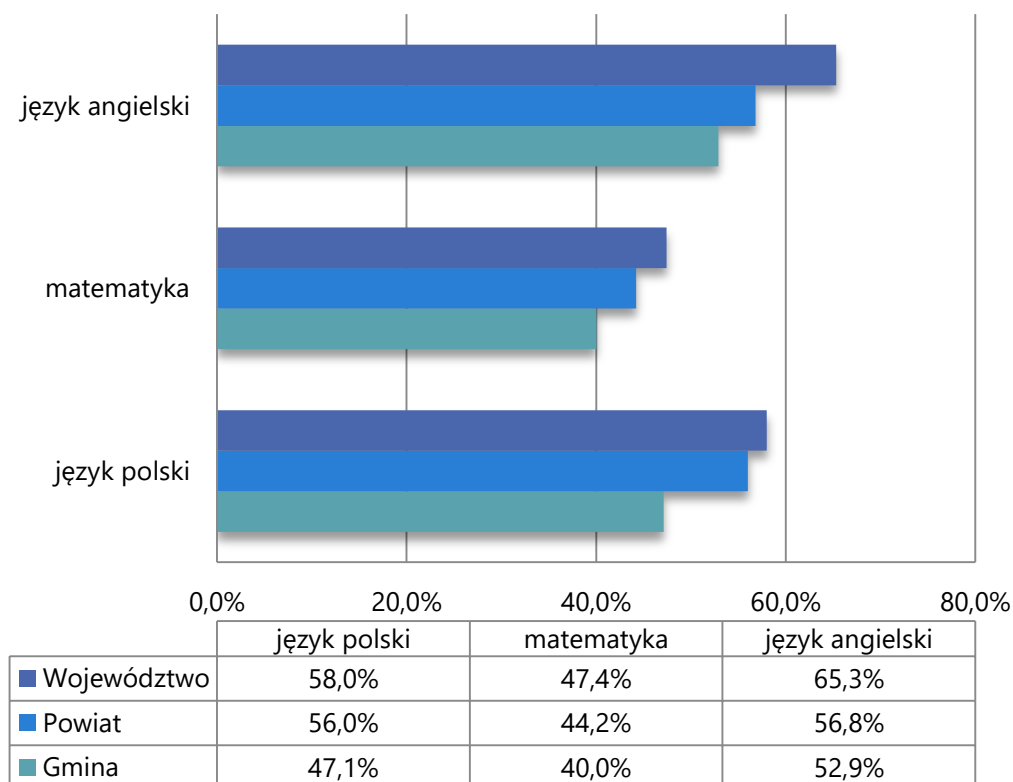

4. Edukacja i wychowanie

Gmina Klukowo w ramach swojej ustawowej działalności jest podmiotem odpowiedzialnym za organizację placówek oświatowych funkcjonujących na jej terenie. W 2021 roku Gmina była organem prowadzącym dla Szkoły Podstawowej w Klukowie, Wyszonkach Kościelnych, Kuczynie i Łuniewie Małym. Gmina finansuje zakup biletów miesięcznych dla uczniów dojeżdżających autobusami PKS oraz usługę dowozu uczniów z niepełnosprawnościami do szkół.

Na poniższym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z gminy Klukowo, powiatu wysokomazowieckiego i województwa podlaskiego. Z udostępnionych wyników egzaminów wynika, że ze wszystkich trzech przedmiotów uczniowie w Gminie uzyskali gorsze wyniki niż na terenie całego powiatu i województwa. Szczegółowe wyniki przedstawia wykres poniżej.

Wykres 4. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 roku uczniów z terenu gminy Klukowo, powiatu wysokomazowieckiego i województwa podlaskiego

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl>

5. Kultura, sport i rekreacja

Na terenie Gminy funkcjonuje **Gminny Ośrodek Kultury**, w którego strukturze administracyjnej działa również **Gminna Biblioteka Publiczna** w Klukowie wraz z filią w Kuczynie oraz w Wyszonkach Kościelnych. Podmioty te służą rozwojowi i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, informacyjnych i kulturalno-oświatowych mieszkańców. Organizowane są wystawy i spotkania, a także imprezy i konkursy. Dodatkowo działalność prowadzi świetlica wiejska w Kuczynie.

W zakresie rozwoju sportu i kultury fizycznej Gmina dysponuje m.in. kompleksowym obiektem sportowym „ORLIK” oraz siłownią zewnętrzną w Klukowie.

6. Opieka zdrowotna

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Klukowo usługi świadczą Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej.

Z danych GUS wynika, iż w gminie Klukowo w 2021 roku na 1 przychodnię przypadło 1 356 mieszkańców. Jest to wartość większa od liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym powiecie, która wynosiła w omawianym roku 1 295. W ramach POZ w przedmiotowym roku udzielono 4,1 porady w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest wartością niższą, a tym samym mniej korzystną od tej dla całego powiatu wysokomazowieckiego (4,7).

Tabela 3. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Klukowo w porównaniu do powiatu wysokomazowieckiego w 2021 roku

wyszczególnienie	powiat	Gmina
przychodnie	43	3
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	1 295	1 356
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	4,7	4,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

7. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

W gminie Klukowo o bezpieczeństwo i porządek dbają funkcjonariusze z **Posterunku Policji w Ciechanowcu**, z kolei ochronę przeciwpożarową w Gminie zapewniają **Ochotnicze Straże Pożarne** w Klukowie, Kuczynie, Wyszonkach Kościelnych, Piętkach Gręzkach i Trojanowie.

Z udostępnionych danych wynika, że w latach 2020-2021 wzrosła liczba prowadzonych Niebieskich Kart (40%), przeprowadzonych interwencji z nadużywaniem alkoholu oraz zatrzymanych nietrzeźwych kierujących (100%).

Tabela 4. Dane statystyczne dotyczące poszczególnych działań Policji w latach 2020-2021

wyszczególnienie	2020	2021
prowadzone Niebieskie Karty	10	14
interwencje związane z nadużywaniem alkoholu	7	14
zatrzymani nietrzeźwi kierujący	1	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie udostępnionych danych przez Posterunek Policji

W analizowanych latach funkcjonariusze z Posterunku Policji w Ciechanowcu prowadzili działania profilaktyczne, w tym spotkania w ramach „Konsultacji Społecznych” oraz spotkania z pedagogami i uczniami na temat „Bezpieczeństwa”.

8. Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej

Na przestrzeni dekad zmieniały się sposoby zarządzania w biznesie i administracji, a co za tym idzie – funkcja jednostki w wewnętrznym systemie. W wyniku koncentracji na wynikach, coraz mniejszą rolę w strukturach organizacyjnych pełnił człowiek a w efekcie zwiększyła się skala wykluczenia społecznego. Narastanie nierówności społecznych wpłynęło na konieczność intensyfikacji oddolnych działań podejmowanych przez środowiska dotknięte nimi, na kanwie czego zainicjowany został ruch spółdzielczy, umożliwiający całym grupom

społecznym zaspokoić podstawowe potrzeby, a u jego podstaw leżała podmiotowość jednostki oraz wartość pracy indywidualnej. Ówczesne przesłanki umożliwiły wykreowanie się ekonomii społecznej znanej obecnie, czyli ekonomii skoncentrowanej na jednostce i oddziaływaniu społecznym, zarządzanej w sposób autonomiczny i partycypacyjny oraz wykazującej nadrzędność świadczenia usług dla członków, pracowników lub wspólnoty ponad bezwzględnym zyskiem⁶.

Obecnie rozwijający się sektor ekonomii społecznej wpisuje się zarówno w politykę gospodarczą, poprzez wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców gmin i powiatów oraz konkurencyjności lokalnych podmiotów, jak i politykę społeczną, gdyż odpowiednie wykorzystanie potencjału PES umożliwia aktywizację zawodową, rozwój turystyki, kultury, czy mieszkalnictwa, a także reintegrację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym⁷.

Ekonomia społeczna prowadzona jest przez szereg podmiotów, wśród których znajdują się organizacje pozarządowe wskazane w art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, tj. stowarzyszenia, fundacje i prowadzone przez nie jednostki reintegracyjne, a także w art. 3 ust. 3, w tym spółdzielnie socjalne, spółki non profit, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, itp.

Podmioty ekonomii społecznej prowadzą szeroką działalność na rzecz lokalnej społeczności i grup zagrożonych lub doświadczających wykluczenia społecznego. Doświadczenie wynikające z podejmowanych działań umacnia przyzwolenie tych podmiotów do powzięcia części odpowiedzialności za kierunek i kształt lokalnej polityki społecznej. W dotychczasowych praktykach wiodącą formą współpracy międzyinstytucjonalnej w tym obszarze było zlecenie zadań publicznych oraz usług społecznych odpowiednim fundacjom i stowarzyszeniom, niemniej wraz z rozwojem sektora ES zasadne jest włączenie wszystkich jego podmiotów do tworzenia lokalnych

⁶ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej, str. 10.

⁷ Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, EStrateg. Model włączenia ekonomii społecznej do lokalnych strategii i programów, Biblioteka Ekonomii Społecznej i Solidarnej, 2021.

rozwiązań, w tym w zakresie rozpoznawania problemów społecznych, opracowywania dokumentów strategicznych, wdrażania działań i ich oceny.

W świetle ustawy o ekonomii społecznej rozszerzona została sfera zadań publicznych możliwych do realizacji przez organizacje pozarządowe, która dała im możliwość *działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych*, z kolei ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych uregulowała kwestie obszarów usług możliwych do realizacji przez PES w ramach otwartych konkursów ofert, małych grantów oraz w oparciu o prawo zamówień publicznych. Korelacja ustawy o ekonomii społecznej, ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych oraz o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie kreuje obraz szerokiego spektrum działalności i inicjatyw możliwych do podjęcia przez PES w ramach realizacji zadań publicznych i usług społecznych, wśród których znajduje się 14 obszarów usług oraz 43 sfery zadań. Zdefiniowane poniżej usługi społeczne są ściśle związane z katalogiem zadań w ramach pożytku publicznego.

Tabela 5. Zakres usług społecznych oraz zadań publicznych

Katalog usług społecznych z zakresu:	Zadania publiczne w obszarze:
polityki prorodzinnej	– działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka
wspierania rodziny	– wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej – działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży
systemu pieczy zastępczej	– wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
pomocy społecznej	– pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób
promocji i ochrony zdrowia	– ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej
wspierania osób niepełnosprawnych	– działalności na rzecz osób niepełnosprawnych
edukacji publicznej	– nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania

przeciwdziałania bezrobociu	<ul style="list-style-type: none">– promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy
kultury	<ul style="list-style-type: none">– kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego
kultury fizycznej i turystyki	<ul style="list-style-type: none">– wspierania i upowszechniania kultury fizycznej– turystyki i krajoznawstwa
pobudzania aktywności obywatelskiej	<ul style="list-style-type: none">– działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych– upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji– udzielania nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego– upowszechniania i ochrony praw konsumentów
mieszkalnictwa	<ul style="list-style-type: none">– tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej
ochrony środowiska	<ul style="list-style-type: none">– ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego
reintegracji zawodowej i społecznej	<ul style="list-style-type: none">– działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym– działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości– rewitalizacji– działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3– działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych

Źródło: Opracowanie własne

Wśród zadań publicznych wskazanych do realizacji przez organizacje pozarządowe znajdują się dodatkowo działania w obszarze wzmocnienia integralności społeczności lokalnej, zapewnienia bezpieczeństwa, wsparcia grup wykluczonych i mniejszościowych oraz przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

Rozwijanie sektora ekonomii społecznej i współpracy publiczno-pozarządowej możliwe jest przy aktywnym udziale **lokalnych organizacji pozarządowych**, których celem działalności jest budowa kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizację grup społecznych i jednostek do większej aktywności

„obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”⁸.

Na obszarze gminy Klukowo funkcjonują organizacje pozarządowe, w tym takie, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Należą do nich m.in. Koła Gospodyń Wiejskich, Stowarzyszenie Rodzina w Ciechanowcu, Stowarzyszenie Pomocy Szansa ŚDS Zacisze Wyliny Ruś, Stowarzyszenie Edukacyjno-Sportowe „Arka” przy Parafii NMP w Wyszonkach Kościelnych, a także Uczniowskie Kluby Sportowe. Na terenie Gminy nie funkcjonuje żaden podmiot o statusie przedsiębiorstwa społecznego.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi określone są w Programie Współpracy gminy Klukowo z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami o działalności i wolontariacie.

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Gminie, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych (m.in. GOPS, placówki oświatowej). System realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń Strategii będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi stoi samorząd w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie zwielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

⁸ J. Oniszczyk, *Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy*, s. 269.

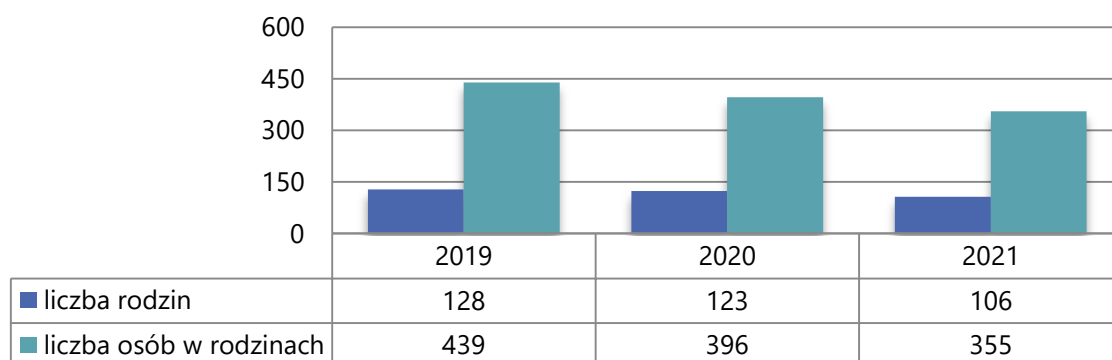
9. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości⁹.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Klukowo jest **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**. Zadania Ośrodka wynikają wprost z ustawy o pomocy społecznej. GOPS realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. Ośrodek realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę. Wykonując zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej kieruje się natomiast ustaleniami Wójta oraz uchwałami Rady Gminy.

Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Klukowo ulegała tendencji spadkowej. W 2021 roku z pomocy skorzystało 106 rodzin – to o 14% mniej niż w roku ubiegłym i jednocześnie o 17% mniej niż w 2019 roku. W stosunku do 2019 roku znacznie zmniejszyła się również liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej (19%).

Wykres 5. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Klukowo w latach 2019-2021

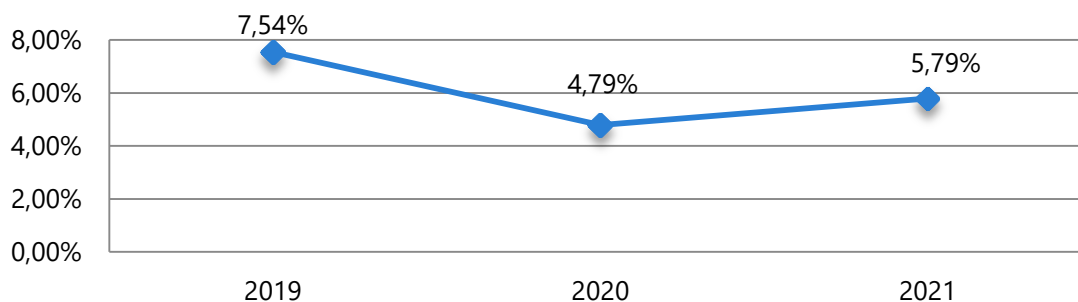
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

⁹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.).

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 tysięcy mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprivacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2019-2021 wartość tego wskaźnika ulegała wahaniom. W 2021 roku wyniósł on 7,54%, w 2020 roku – 4,79%, natomiast w 2019 roku – 5,79%. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 6. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Kolejna tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2021 roku korzystających z tego typu pomocy było 135 osób w wieku przedprodukcyjnym, 93 osoby w wieku produkcyjnym oraz 20 osób w wieku poprodukcyjnym. Liczba korzystających z pomocy społecznej kobiet była taka sama jak mężczyzn (po 124 osoby). Analizując dynamikę zmian, dostrzec można wahania liczby osób w każdej grupie wiekowej beneficjentów. Szczegółowe dane zaprezentowano w kolejnej tabeli.

Tabela 6. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2019-2021

wiek	2019		2020		2021	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	143	57	131	56	135	54
produkcyjny	99	65	52	28	93	62
poprodukcyjny	23	12	20	10	20	8
ogółem	265	134	203	94	248	124

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

W 2021 roku świadczenia pieniężne zostały udzielone 856 mieszkańcom gminy Klukowo, natomiast świadczenia niepieniężne 8 452 osobom. Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba osób otrzymujących świadczenia pieniężne i niepieniężne ulegała znacznym wahaniom. W porównaniu do 2019 roku odnotowano wzrost udzielonych świadczeń pieniężnych i jednocześnie spadek świadczeń niepieniężnych.

Tabela 7. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2019-2021

rodzaj świadczenia	2019	2020	2021
świadczenie pieniężne	564	1 384	856
świadczenie niepieniężne	16 840	3 010	8 452

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Na przestrzeni ostatnich trzech lat, liczba osób długotrwale pobierających świadczenie zwiększyła się ze 81 w 2019 roku do 177 w 2021 roku (119%). Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2021 roku są nieznaczne – kobiety stanowiły 49% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a mężczyźni – 51%.

Tabela 8. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2019-2021

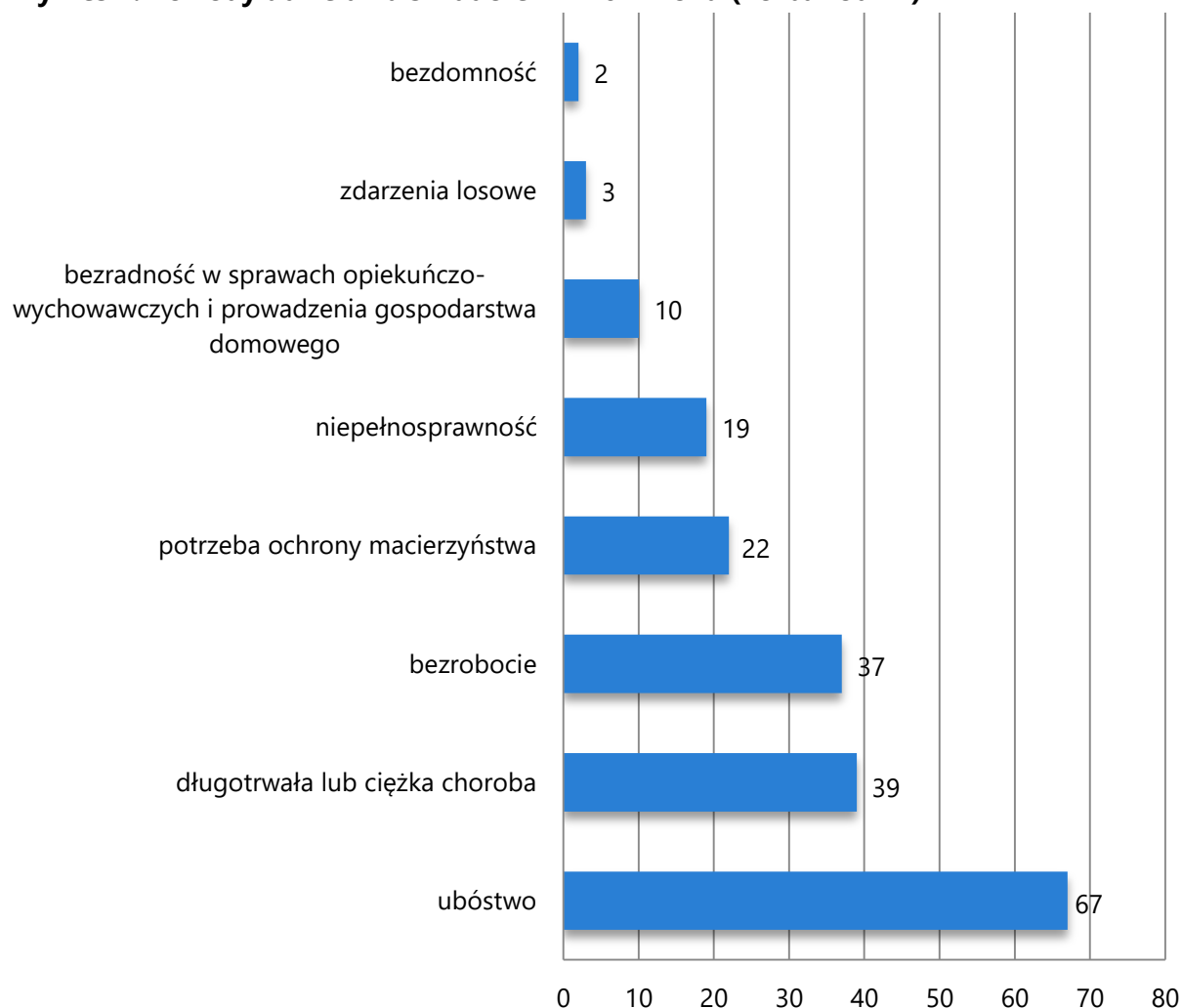
płeć	2019	2020	2021
kobiety	49	67	86
mężczyźni	32	99	91
ogółem	81	166	177

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 i 2021 rok

W 2021 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Klukowo było ubóstwo – z tego powodu pomoc otrzymało 67 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajdowała długotrwała lub ciężka (39 rodzin), natomiast na trzecim – bezrobocie (37 rodzin). Wśród powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną ilością rodzin je otrzymujących, znajdowała się także potrzeba ochrony macierzyństwa (22 rodziny) oraz niepełnosprawność (19 rodzin).

Wykres 7. Powody udzielania świadczeń w 2021 roku (liczba rodzin)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

10. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Poniżej przedstawione zostały zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie gminy Klukowo. Należą do nich:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- placówki oświatowe,
- Gminny Ośrodek Kultury wraz z Gminną Biblioteką Publiczną i filiami,
- placówki ochrony zdrowia,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

Diagnoza sytuacji społecznej

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Klukowie, danych Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne (diagnoza sytuacji społecznej), w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowane działania interwencyjne. W części diagnostycznej przedstawiona została również analiza SWOT¹⁰.

1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Prowadzony jest on za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

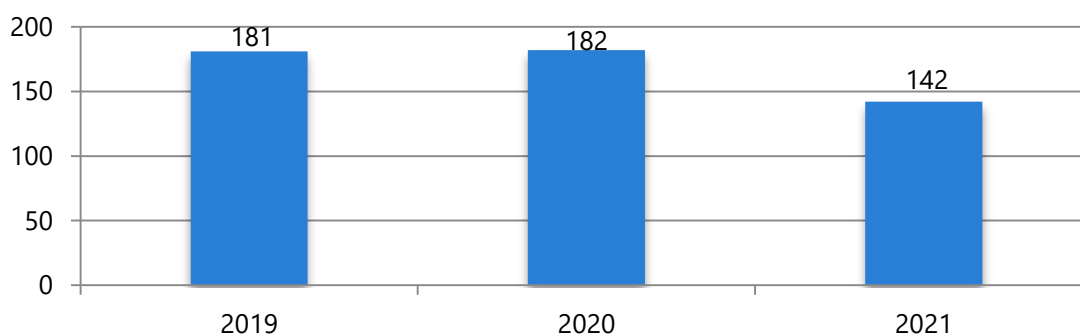
¹⁰ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2019-2021. Można zauważyć, że ze świadczeń tych w 2021 roku korzystały średnio 142 rodziny, czyli o 22% rodzin mniej niż w latach poprzednich. W latach 2019-2021 dostrzegalny jest zatem spadek średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z tego typu świadczeń, co ma związek ze spadkiem liczby urodzeń na przestrzeni ostatnich lat.

Wykres 8. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Dodatkowym świadczeniem wspierającym rodzinę jest „świadczenie wychowawcze 500+”, które zostało wprowadzone 1 kwietnia 2016 roku, ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. Od 1 stycznia 2022 roku nowe sprawy oraz obsługę zadania przejął Zakład Usług Społecznych (ZUS), jednakże do końca maja 2022 roku ustawę o świadczeniu wychowawczym, tzw. 500+ realizowały Ośrodki

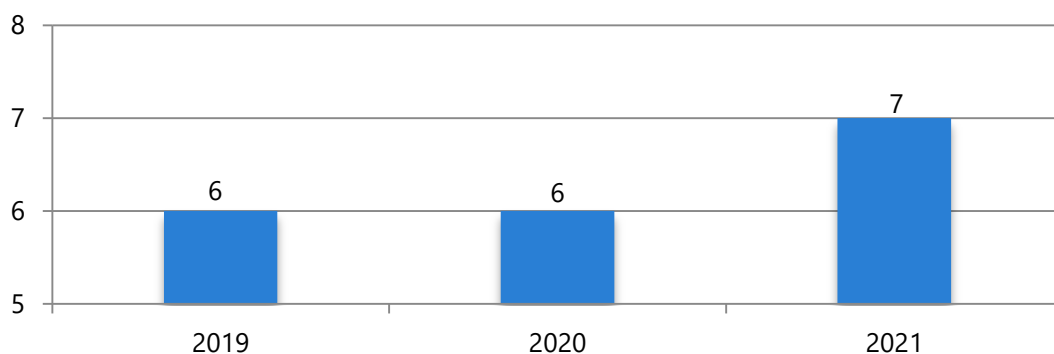

Pomocy Społecznej. Świadczenie 500+ przysługuje rodzicom bądź opiekunom dziecka do dnia ukończenia przez nie 18 roku życia w wysokości 500 zł miesięcznie. Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. W 2021 roku udzielono 8 648 **świadczeń wychowawczych 500+**, na które Gmina przeznaczyła łączną kwotę w wysokości 4 306 320,40 zł.

Ośrodki Pomocy Społecznej z dniem 01.07.2018 roku otrzymały do realizacji nowe zadanie, którym było ustalenie prawa i wypłata świadczeń „Dobry start”, przysługujących w związku z rozpoczęciem roku szkolnego dzieciom lub osobom uczącym się do 20 roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24 roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących się i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności. Od 2021 roku realizację tego zadania przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z **funduszu alimentacyjnego**. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba osób korzystających z omawianego świadczenia kształtowała się na stosunkowo stałym poziomie. W latach 2019-2020 było to po 6 osób, natomiast w 2021 roku - 7 osób. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Wykres 9. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2019-2021

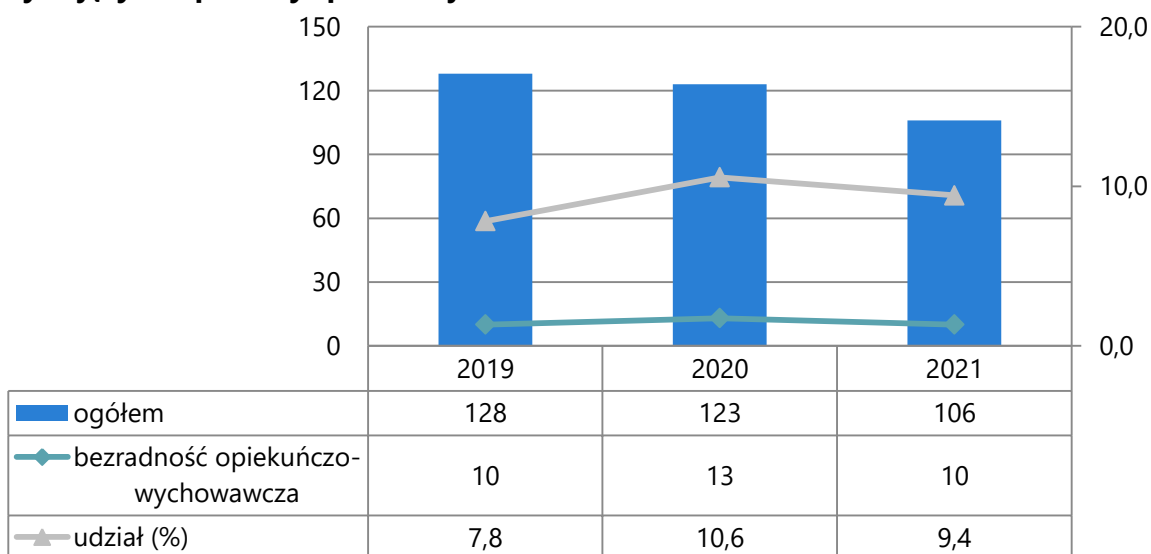

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

W 2021 roku w Gminie wystąpiła konieczność udzielenia pomocy i wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w przypadku 10 spośród 106 rodzin objętych wsparciem z pomocy społecznej, w wyniku czego ich udział kształtował się na poziomie 9,4% wśród wszystkich rodzin korzystających z pomocy GOPS. Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba rodzin objętych pomocą Ośrodka ulegała systematycznemu spadkowi, z kolei liczba rodzin będących beneficjentami GOPS z powodu bezradności wychowawczo-opiekuńczej wahała się. W 2021 roku w porównaniu do 2019 roku liczba rodzin zmagających się z tym problemem była taka sama, jednak jej udział zwiększył się o 1,6 pp. Dodatkowo, wśród rodzin, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w 2021 roku znajdowało się 7 rodzin niepełnych i 1 rodzina wielodzietna.

Wykres 10. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezradności wychowawczo-opiekuńczej w Gminie w latach 2019-2021 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2019-2021

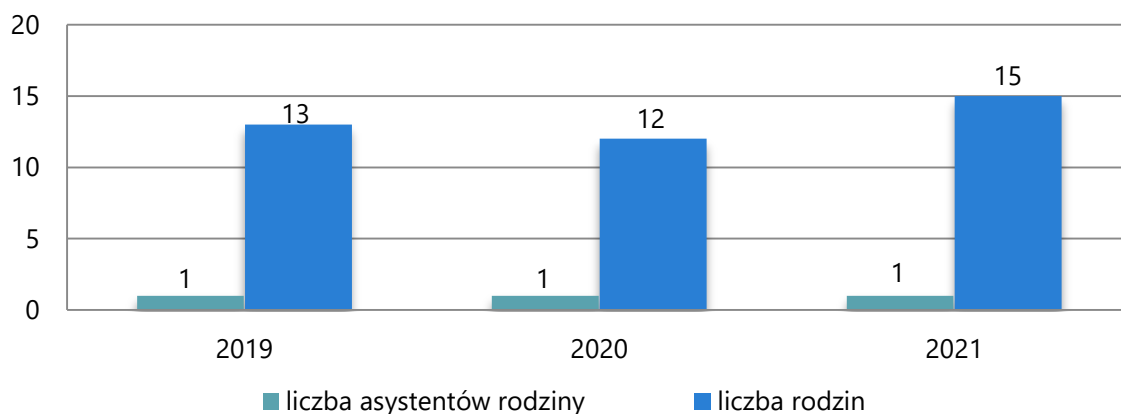
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Klukowie realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn. zm.). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego

funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Klukowie zatrudniony jest 1 asystent rodziny. W 2021 roku w ramach realizacji ustawowego zadania prowadził on pracę z 15 rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba rodzin objętych wsparciem asystenta ulegała nieznacznym wahaniom, bowiem w 2019 roku wyniosła 13, w 2020 roku - 12, natomiast w 2021 roku - 15.

Wykres 11. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

W okresie 2019-2021 w gminie Klukowo nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w 2021 roku poniósł wydatki związane z **odpłatnością za pobyt dzieci w pieczy zastępczej** na łączną kwotę 2 665 zł.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- niewydolność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich,
- zaniedbanie wychowawcze dzieci i młodzieży oraz rozpad więzi rodzinnych (samotne rodzicielstwo),
- brak funkcjonujących rodzin wspierających na terenie Gminy,
- brak funkcjonujących na terenie Gminy placówek wsparcia dziennego.

2. Wsparcie osób z niepełnosprawnością

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

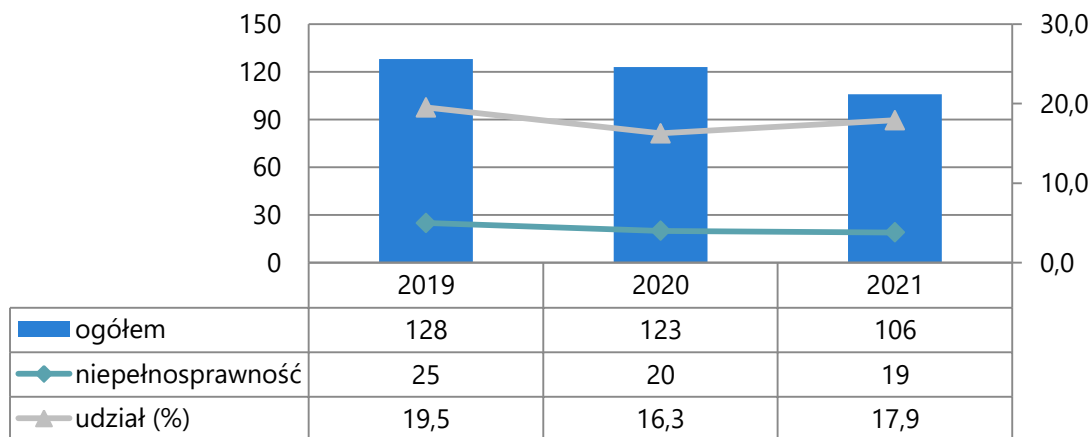
Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby z niepełnosprawnością z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej.* Osoby z niepełnosprawnością dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Warty podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnością tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

W 2021 roku w Gminie wystąpiła konieczność udzielenia pomocy i wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu niepełnosprawności w przypadku 19 spośród 106 rodzin objętych wsparciem z pomocy społecznej, w wyniku czego ich udział kształtował się na poziomie 17,9% wśród wszystkich rodzin korzystających z pomocy GOPS. Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba rodzin objętych pomocą

Ośrodek ulegał systematycznemu spadkowi, podobnie jak liczba rodzin będących beneficjentami GOPS z powodu niepełnosprawności. Należy jednak zauważyć, iż w 2021 roku w porównaniu do 2020 roku udział rodzin zmagających się z tym problemem wzrósł o 1,6 pp.

Wykres 12. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu niepełnosprawności w Gminie w latach 2019-2021 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2019-2021

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2019-2021. W 2019 roku przyznano 214 świadczeń na łączną kwotę 40 408 zł, w 2020 roku liczba świadczeń wyniosła 186 na kwotę 40 146 zł, z kolei w 2021 roku kształtowała się na poziomie 201 świadczeń na kwotę 43 384 zł. W omawianym okresie zarówno liczba przyznanych świadczeń, jak i kwota przeznaczana na ten cel ulegała wahaniom.

Tabela 9. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba świadczeń	214	186	201
kwota świadczeń (zł)	40 408	40 146	43 384

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności od 2019 roku ulegała tendencji wzrostowej. W 2019 roku przyznano 250 świadczeń, w 2020 roku - 251, natomiast w 2021 roku - 261. Kwota przeznaczana na ten cel również wzrosła (o 19%).

Tabela 10. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba świadczeń	250	251	261
kwota świadczeń (zł)	47 205	54 144	56 334

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

W 2019 roku przyznano 405 świadczeń dla osób z niepełnosprawnością powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2020 roku - 422, natomiast w 2021 roku - 409 świadczeń. W ostatnich trzech latach można zaobserwować wahania liczby przyznanych zasiłków z tego tytułu oraz przeznaczonych na ten cel kwoty pieniężnej.

Tabela 11. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba świadczeń	405	422	409
kwota świadczeń (zł)	76 827	91 084	88 279

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Poniższa tabela zawiera dane dotyczące przyznawanego na przestrzeni ostatnich lat specjalnego zasiłku opiekuńczego (liczba i kwota świadczeń). Zasiłek ten przysługuje w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: koniecznością stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz koniecznością stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. W latach 2020-2021 nie było potrzeby wsparcia w tym zakresie, natomiast w 2019 roku udzielono 59 świadczeń specjalnego zasiłku opiekuńczego w łącznej kwocie 36 580 zł.

Tabela 12. Specjalny zasiłek opiekuńczy przyznany na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba świadczeń	59	0	0
kwota świadczeń (zł)	36 580	0	0

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Trwająca pandemia SARS-CoV-2 odbiła się niekorzystnie na osobach z niepełnosprawnością z dwóch powodów – po pierwsze osoby te należą do grupy podwyższonego ryzyka zakażeniem, a po drugie rozwój epidemii wpłynął na konieczność dostosowania systemu pomocy osobom z niepełnosprawnością oraz ich opiekunom, w zakresie opieki, edukacji, rehabilitacji i rewalidacji. Badania przeprowadzone w 2020 roku na próbie 80 osób z niepełnosprawnością oraz ich opiekunów pokazały, że aż 86% badanych deklaruje doświadczenie trudności i problemów w codziennym funkcjonowaniu w związku z pandemią, aż 90% respondentów przez okres trwania pandemii nie korzystało z pomocy GOPS lub PCPR, natomiast z wolontariatu czy społecznych akcji pomocowych nie korzystał żaden badany, co ma związek ze względami epidemicznymi, czyli ryzykiem potencjalnego zakażenia. Dodatkowo, aż 76% ankietowanych w okresie pandemii odczuło zmniejszenie zakresu dotychczasowego wsparcia¹¹.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wzrost udziału rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogóle rodzin otrzymujących wsparcie Ośrodka w okresie ostatnich dwóch lat,
- trudności w funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnością ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych,
- brak funkcjonujących na terenie Gminy specjalistycznych placówek świadczących wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami.

¹¹ W. Glanc, E. Zdebska, *Wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w sytuacji pandemii*, w: N. G. Pikuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 53-59.

3. Zdrowie psychiczne

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹².

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim inne problemy społeczne.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi to usługi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej przeznaczone dla osób dorosłych i dzieci, wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego: chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychiatryczne), niepełnosprawnych umysłowo, osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga takiej formy pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym. Na przestrzeni lat 2019-2021 w gminie Klukowo nie wystąpiła konieczność udzielenia jej mieszkańcom wsparcia w formie specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

¹² www.psychiatriapolska.pl

W ramach porozumienia zawartego pomiędzy gminą Szepietowo z gminą Klukowo, mieszkańcy Gminy mają możliwość korzystania ze Środowiskowego Domu Samopomocy w Wylinach-Rusi, który jest dziennym ośrodkiem wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz z niepełnosprawnością intelektualną (typu A, B i C). Jest prowadzony przez Stowarzyszenie Pomocy Szansa, a finansowany ze środków Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, darowizn osób indywidualnych, firm oraz grantów.

Problemy w zakresie zdrowia psychicznego mogą nasilać się w najbliższych latach ze względu na pandemię COVID-19. Pandemia wiąże się z poczuciem zagrożenia, lękiem, niepewnością oraz niepokojem. W skrajnych przypadkach mogą pojawić się stany paniki oraz poczucie beznadziei. Konsekwencją tego mogą być narastające zaburzenia psychiczne, począwszy od teraz, po ustąpieniu zagrożenia, a nawet ujawniające się przez kolejne lata. Biorąc pod uwagę, że już przed wybuchem pandemii statystyki dotyczące problemów ze zdrowiem psychicznym były dramatyczne, a obecna sytuacja może je znacznie pogorszyć, istnieje pilna potrzeba podejmowania szerokich działań w tym zakresie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi,
- nasilenie się problemów ze zdrowiem psychicznym osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży będące konsekwencją pandemii COVID-19.

4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Trzecim wskaźnikiem choroby są zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹³.

Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* oraz *Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii*.

W okresie 2019-2021 w gminie Klukowo nie wystąpiła konieczność udzielenia pomocy i wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu uzależnienia od alkoholu, ani z powodu narkomanii.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom w Gminie odgrywają działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień. Według stanu na koniec 2021 roku Komisja liczyła 7 członków. W 2021 roku przeprowadzili oni rozmowy z 11 osobami uzależnionymi od alkoholu, w 2020 roku z 3 osobami, natomiast w 2019 roku - 5. Na przestrzeni dwóch ostatnich lat Komisja kontaktowała się również z członkami rodziny osoby uzależnionej - w 2021 roku z 11 osobami, natomiast w 2020 roku z 3. Ponadto, podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia -

¹³ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

w 2021 roku wobec 11 osób, a w 2020 roku - 1. Szczegółowe dane dotyczące działań GKRPA w Klukowie na przestrzeni lat 2019-2021 przedstawia kolejna tabela.

Tabela 13. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Klukowo wobec osób uzależnionych w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	5	3	11
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	10	3	11
liczba osób w stosunku, do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	0	1	11
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	0	0	b.d.

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za lata 2019-2021

Na terenie Gminy nie funkcjonuje Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin. W 2021 roku działalność prowadziło stowarzyszenie abstynenckie, natomiast nie funkcjonowała samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (grupa AA), dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym (Al-Anon) oraz dla dorosłych dzieci alkoholików (DDA). Wynikać to może z niskiego zapotrzebowania na tego rodzaju usługi. Warto jednak zaznaczyć, że skala uzależnień w Gminie może być wyższa, niż wskazują na to statystyki.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zajmuje się także **profilaktyką zachowań ryzykownych**. W latach 2019-2021 w Gminie nie realizowano programów profilaktycznych w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA (obecnie Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom), ORE, KBdsPN, IPiN, ani innych programów profilaktycznych. W 2021 roku zorganizowano natomiast inne działania profilaktyczne niebędące ustrukturyzowanymi programami profilaktycznymi, tj.: jednorazowe prelekcje i pogadanki, w których wzięło udział 120 uczestników.

W dalszej części przedstawione zostały dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie Klukowo. W roku 2021 wartość alkoholu sprzedanego na terenie Gminy wyniosła łącznie 2 161 906,50 zł, w tym 1 266 271,40 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 65 398,30 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 830 236,80 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W 2021 roku w stosunku 2019 roku łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu uległa zmniejszeniu o 5%, z kolei względem 2020 roku spadła o 16%.

Rysunek 3. Łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu w latach 2019-2021

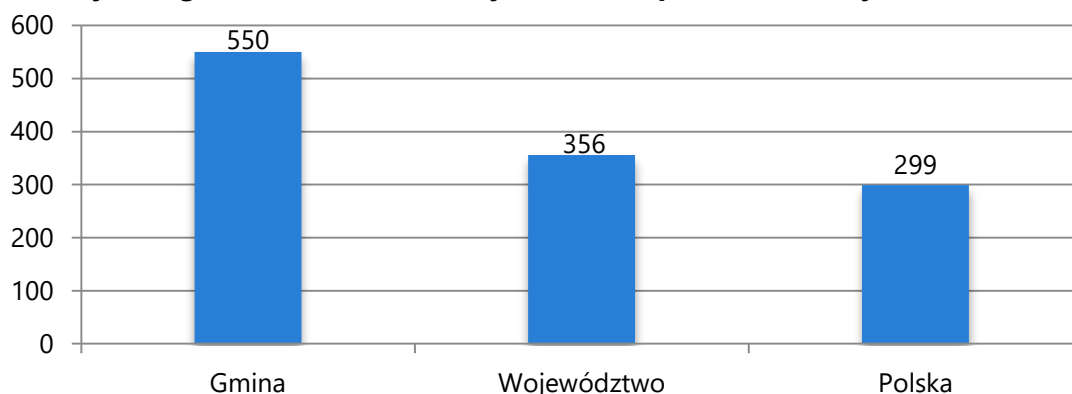
Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 w latach 2019-2021

W 2021 roku na terenie gminy Klukowo znajdowało się łącznie 6 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 5 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) oraz 1 przeznaczony do spożycia w miejscu sprzedaży (lokal gastronomiczny).

Kolejną analizowaną kwestią dotyczącą rynku napojów alkoholowych jest liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Klukowo w porównaniu do województwa podlaskiego oraz całej Polski. W 2021 roku na terenie Gminy liczba ta wyniosła 550 osób na 1 punkt sprzedaży alkoholu. Jak wynika z poniższego wykresu, liczba mieszkańców w Gminie przypadająca na jeden punkt była znacznie większa niż ma to miejsce w województwie podlaskim (356) i w całej Polsce (299). Należy mieć na uwadze, iż obecność konkurencji na lokalnym rynku alkoholowym może negatywnie wpłynąć na praktyki sprzedaży alkoholu, szczególnie w zakresie przestrzegania zasad odpowiedzialnej sprzedaży, czyli m.in. niepodawania alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.

Wykres 13. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Klukowo, w województwie podlaskim całej Polsce w 2021 roku

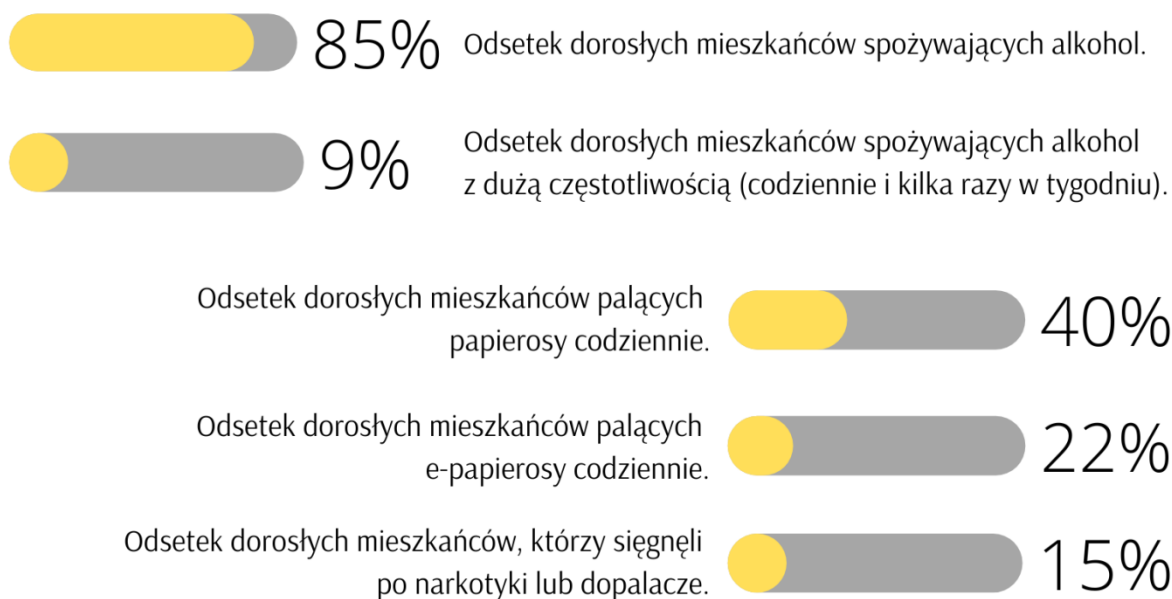

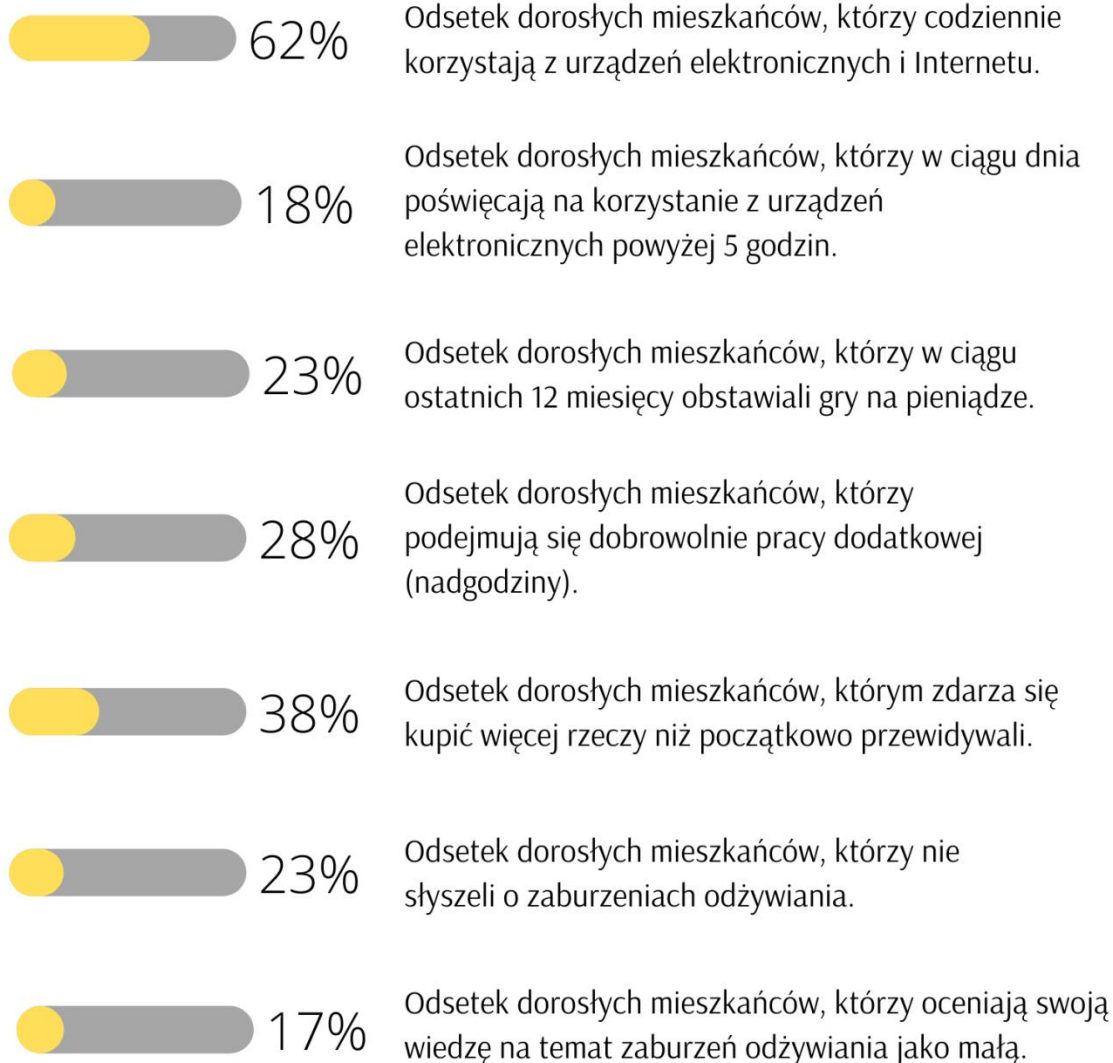
Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 oraz dane GUS

Pandemia COVID-19 oraz związane z nią ograniczenia aktywności społecznej, izolacji, niepokoju o zdrowie swoje i najbliższych, a także bezpieczeństwo ekonomiczne, w istotny sposób zwiększyły obciążenie zdrowotne i społeczne związane z uzależnieniami. Konsekwencją pandemii może być wzrost liczby osób uzależnionych zarówno od alkoholu, innych substancji psychoaktywnych, jak i urządzeń elektronicznych.

Wyniki diagnozy problemów społecznych (2022)

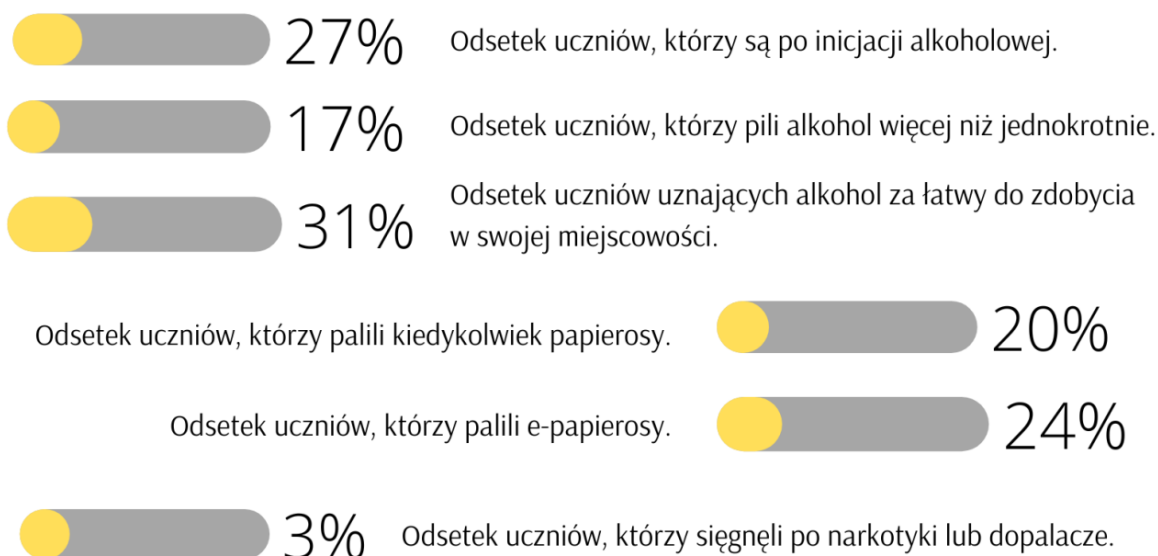
DOROŚLI MIESZKAŃCY

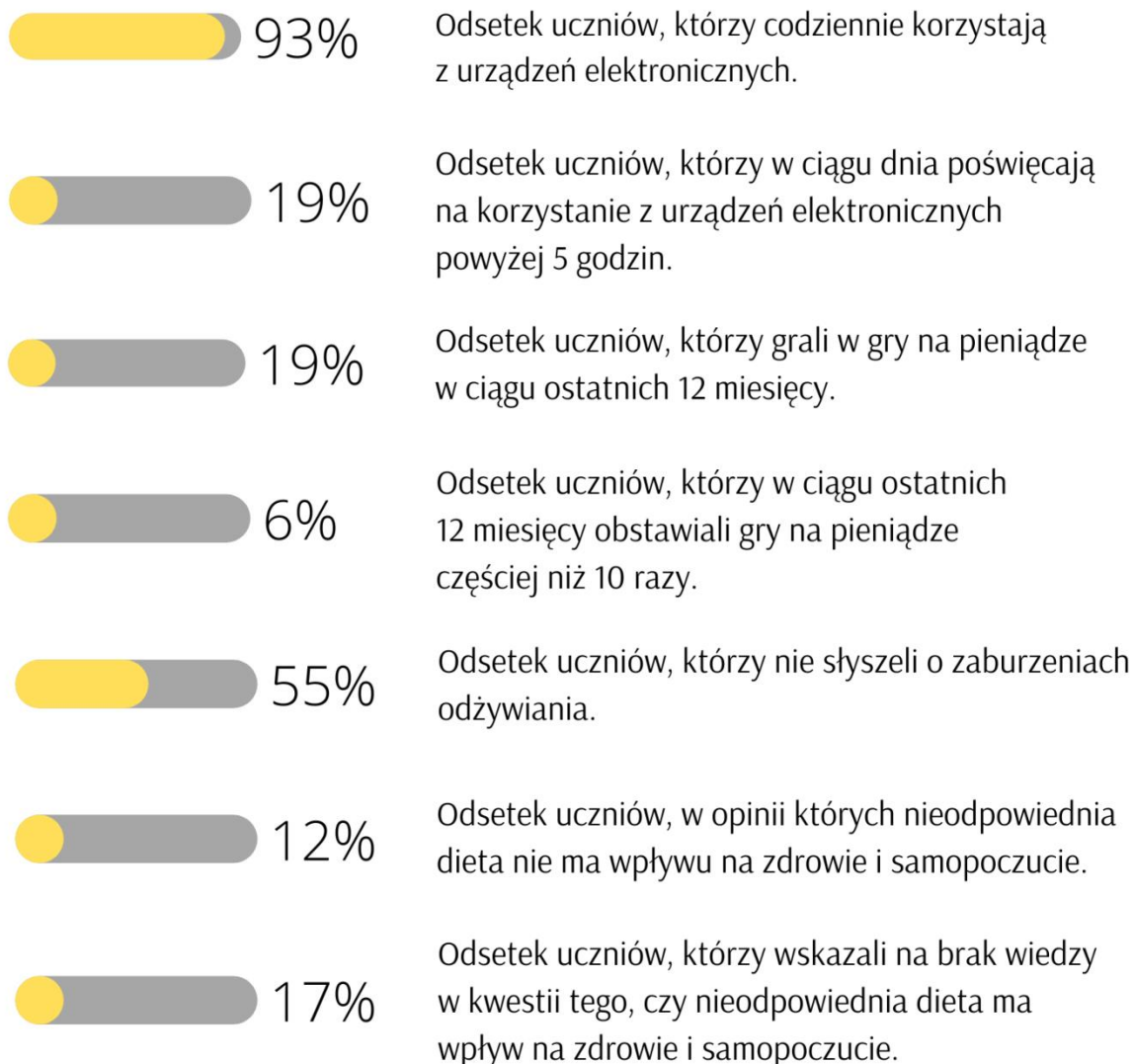

* Odsetek mieszkańców został obliczony z całej próby badawczej, tj. N=60

UCZNIOWIE

* Odsetek uczniów został obliczony z całej próby badawczej, tj. N=115

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ryzyko wystąpienia przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- zagrożenie wzrostem liczby osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, jako konsekwencji pandemii COVID-19,
- ograniczona działalność profilaktyczna, spowodowana w dużej mierze sytuacją pandemiczną,
- brak realizowanych rekomendowanych programów profilaktycznych,

- znaczny odsetek dorosłych mieszkańców palących papierosy codziennie oraz nie mający wiedzy na temat zaburzeń odżywiania,
- stosunkowo wysoki odsetek uczniów będących po inicjacji alkoholowej oraz uznających alkohol za łatwy do zdobycia w swojej miejscowości,
- znaczny odsetek uczniów, którzy nie słyszeli o zaburzeniach odżywiania oraz codziennie korzystają z urządzeń elektronicznych.

5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: *„przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”*.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości wszczynania czynności prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie Klukowo zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny.

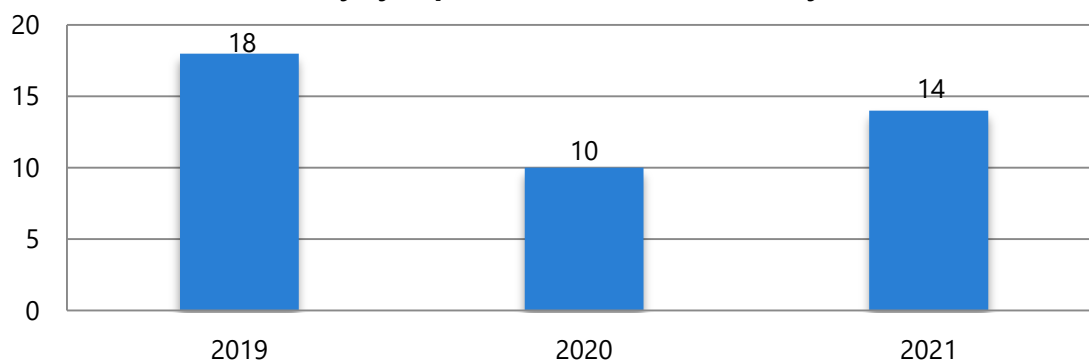
Celem funkcjonowania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w *Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2019-2024*.

W analizowanym okresie w gminie Klukowo nie wystąpiła konieczność udzielenia pomocy i wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu przemocy w rodzinie.

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” ulegała wahaniom - w 2019 roku było to 18 rodzin, w 2020 roku - 10, natomiast w 2021 roku - 14.

Wykres 14. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2019-2021

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres 2019-2021

W ramach swoich działań, członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wspierają również osoby zmagające się z problemem przemocy w rodzinie, w tym kontaktują się z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie, stosującymi ją oraz jej świadkami. W okresie ostatnich trzech lat liczba osób doświadczających przemocy oraz stosujących przemoc, z którymi kontaktowała się GKRPA ulegała wahaniom. Szczegółowe dane przedstawia kolejna tabela.

Tabela 14. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowała się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Klukowo w latach 2019-2021

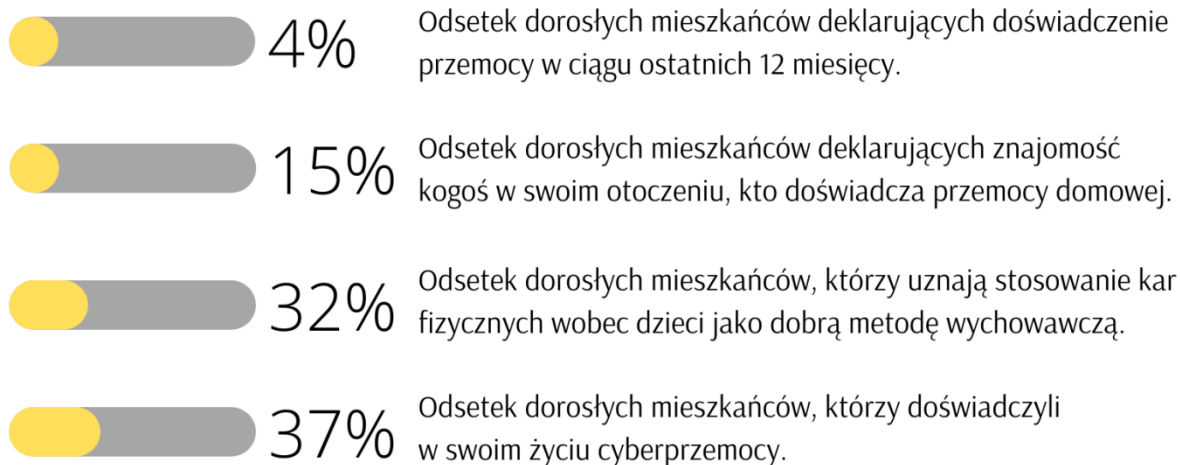
wyszczególnienie	2019	2020	2021
osoby doznające przemocy	10	2	11
osoby stosujące przemoc	5	2	4
świadkowie przemocy w rodzinie	b.d.	0	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za lata 2019-2021

Frustracja wynikająca z wielu ograniczeń nakładanych w związku z pandemią COVID-19, spowodowała wzrost przejawów przemocy domowej, a także nasilenie dotychczasowej przemocy w rodzinie. W niebezpiecznym położeniu znalazły się osoby jej doświadczające, ponieważ w okresie izolacji społecznej osoby te przebywają częściej pod jednym dachem z oprawcą, mają utrudnioną możliwość ucieczki, a także trudniejszy dostęp do specjalistycznej pomocy.

Wyniki diagnozy problemów społecznych (2022)

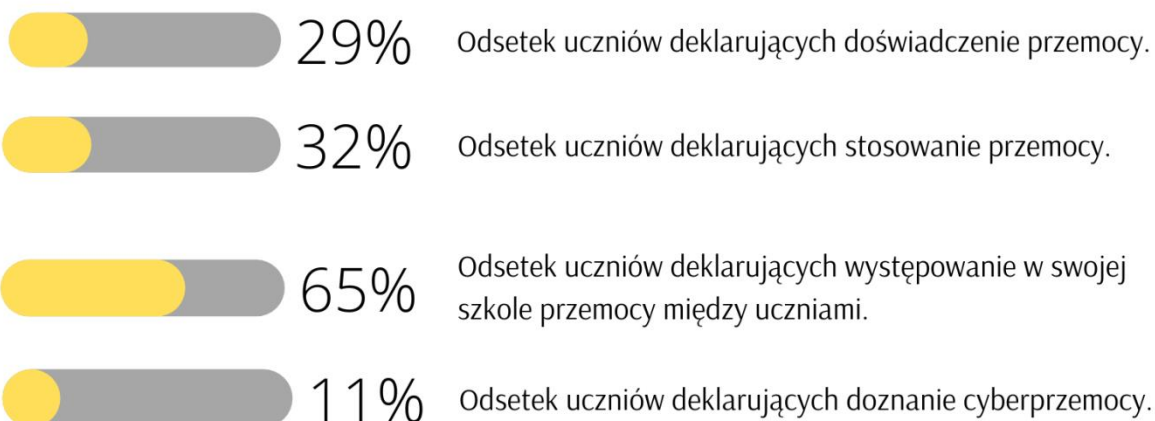
DOROŚLI MIESZKAŃCY

* Odsetek mieszkańców został obliczony z całej próby badawczej, tj. N=60

UCZNIOWIE

* Odsetek uczniów został obliczony z całej próby badawczej, tj. N=115

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- możliwość wystąpienia przemocy domowej w rodzinach z problemem uzależnień,
- ryzyko funkcjonowania w społeczeństwie zmyślenia, powodującej ukrywanie aktów przemocy domowej w społeczności lokalnej,
- wzrost liczby rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w 2021 roku,
- znaczny odsetek badanych mieszkańców, w opinii których stosowanie kar fizycznych wobec dzieci stanowi dobrą metodę wychowawczą,
- ponad połowa ankietowanych uczniów twierdząca, że w ich szkole występuje przemoc między uczniami,
- znaczny odsetek uczniów, którzy doświadczyli przemocy oraz zadeklarowali, że zastosowali przemoc.

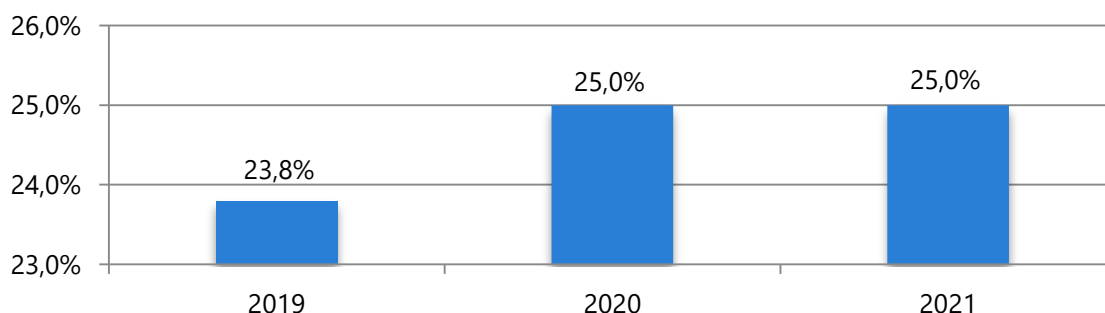
6. Aktywność i integracja społeczna seniorów

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie - na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej - jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat można zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. W gminie Klukowo odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w latach 2020-2021 wyniósł 25,0%, co oznacza wzrost w stosunku do 2019 roku o 1,2 pp. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejny wykres.

Wykres 15. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Klukowo na przestrzeni lat 2019-2021

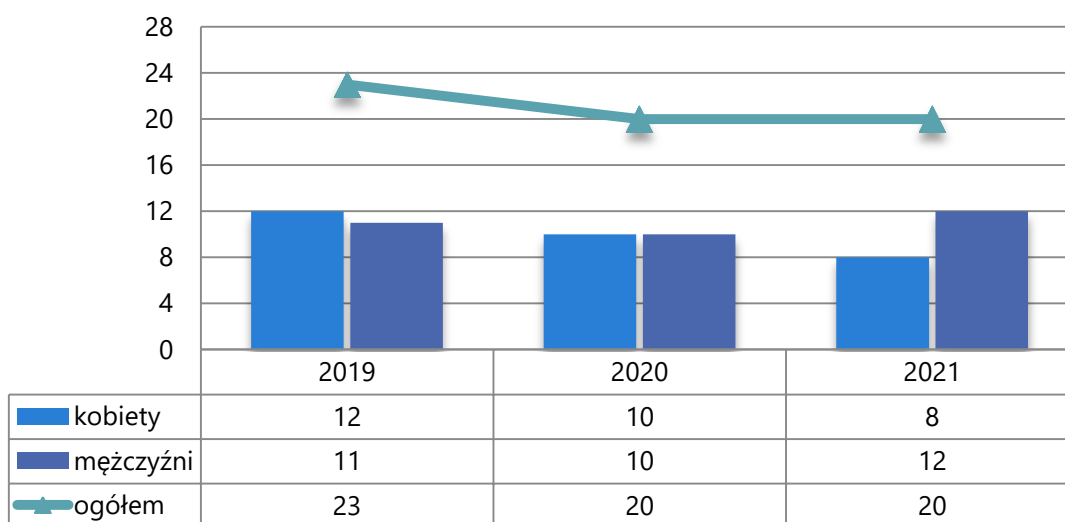

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła w 2021 roku 20. Większość stanowili mężczyźni - 12 osób, natomiast liczba kobiet wyniosła 8. W okresie lat 2019-2021 dostrzec można nieznaczne zmiany w zakresie liczby korzystających z pomocy społecznej mieszkańców Gminy będących w wieku poprodukcyjnym, bowiem w latach 2020-2021 kształtowała się na takim samym poziomie (20 osób), natomiast w 2019 roku była o 3 większa.

Wykres 16. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2019-2021

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2019-2021

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Klukowie nie realizuje usług opiekuńczych dla osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione lub pomoc świadczona przez rodzinę jest niewystarczająca, bowiem w okresie 2019-2021 nie udzielono żadnych świadczeń w tym zakresie¹⁴.

Osoba, która ukończyła 75 rok życia, jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego bez potrzeby weryfikowania jej stanu zdrowia w drodze badania lekarza orzecznika ZUS, jak ma to miejsce wobec pozostałej grupy uprawnionych. W latach 2020-2021 z zasiłku pielęgnacyjnego nie skorzystał żaden mieszkaniec Gminy, natomiast w 2019 roku udzielono tego zasiłku 10 osobom.

¹⁴ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok.

Liczbę osób, którym opłacono pobyt w domach pomocy społecznej oraz przeznaczone na to środki prezentuje poniższa tabela. Domy pomocy społecznej świadczą usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności i nie są zdolne do samodzielnej egzystencji. Kierowanie do DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. W latach 2019-2021 liczba osób, za których pobyt w DPS poniosła odpłatność Gmina, utrzymywała się na stałym poziomie, z kolei przeznaczana na ten cel kwota na przestrzeni ostatnich lat ulegała wahaniom.

Tabela 15. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
liczba osób	3	3	3
kwota świadczeń (w złotych)	71 999	75 974	62 811

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2019-2021

Na terenie Gminy działalność prowadzą 2 Kluby Seniora - w Klukowie i Kuczynie. W roku 2021 gmina Klukowo otrzymała dofinansowanie na utworzenie i wyposażenie Klubu Senior+ w Wyszonkach Kościelnych w ramach programu wieloletniego "Senior+" na lata 2021-2025 edycja 2021. Ponadto, w 2021 roku realizowano Program „Wspieraj Seniora”, w ramach którego udzielono wsparcia 8 osobom. W roku 2022 gmina Klukowo otrzymała dofinansowanie na zapewnienie funkcjonowania placówki Senior+ w Wyszonkach Kościelnych w ramach programu wieloletniego "Senior+" na lata 2021-2025 edycja 2022.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z przedstawionej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- rosnący odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy,

- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.

7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu

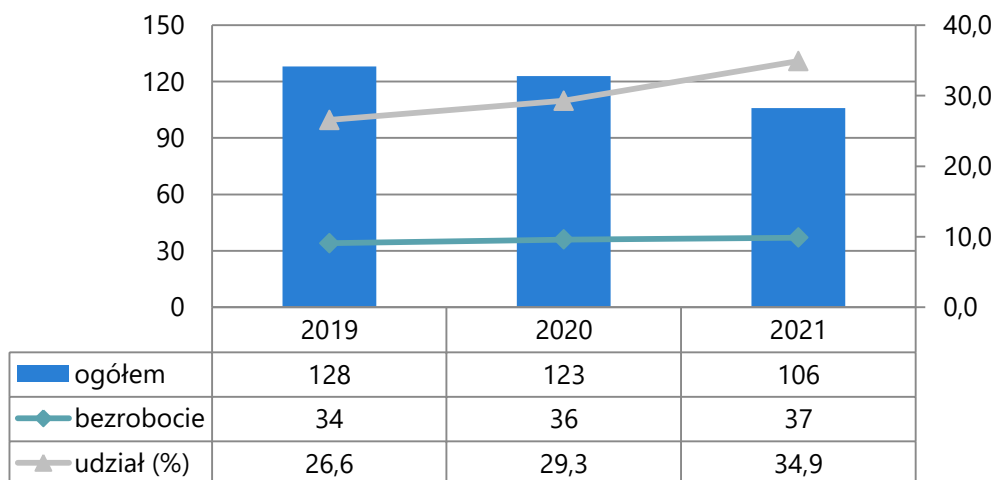
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej znajduje się bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość.

Bezrobocie w 2021 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na trzecim miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia. W analizowanym roku wsparcia z tego tytułu udzielono w przypadku 37 spośród 106 rodzin korzystających z pomocy społecznej, w wyniku czego ich udział kształtował się na poziomie 34,9% wśród wszystkich rodzin korzystających z pomocy GOPS. Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba rodzin objętych pomocą Ośrodka ulegała systematycznemu spadkowi, natomiast liczba rodzin będących beneficjentami GOPS z powodu bezrobocia systematycznie rosła. Jej udział w ogólnej liczbie osób korzystających z pomocy społecznej wzrósł z 26,6% w 2019 roku do 34,9% w 2021 roku.

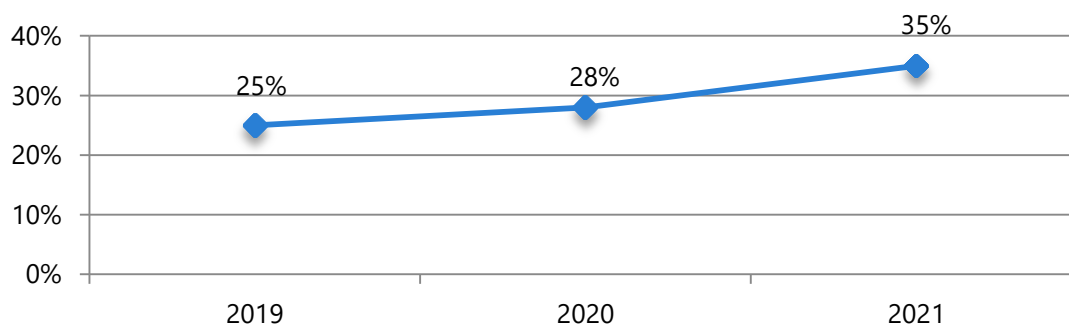
Wykres 17. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezrobocia w Gminie w latach 2019-2021 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2019-2021

Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. Można zauważyć, że w latach 2019-2021 systematycznie się zwiększał (o 10 pp.).

Wykres 18. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2019-2021

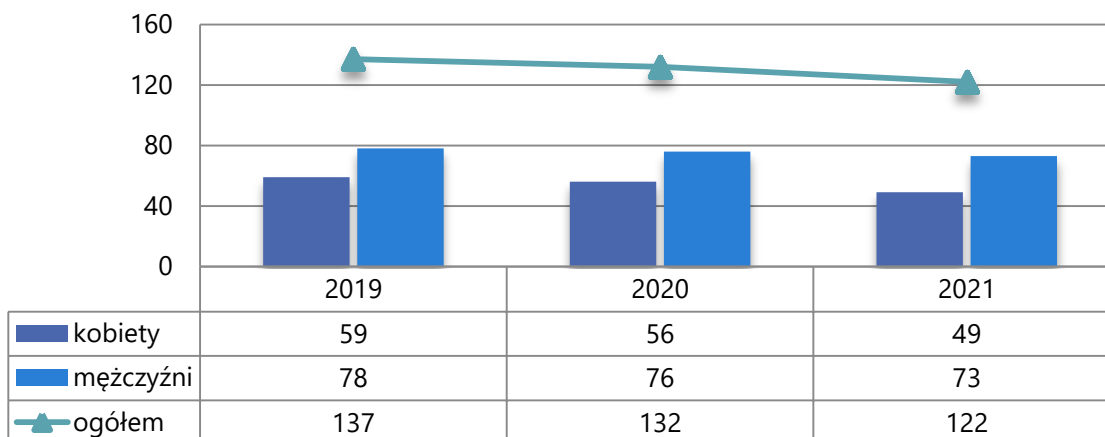

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

Na koniec 2021 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Wysokiem Mazowieckiem zarejestrowanych było łącznie 122 mieszkańców gminy Klukowo. Oznacza to spadek w stosunku do roku poprzedniego o 12,5%, a w porównaniu do 2019 roku - o 17%. Pod względem płci widoczna jest dysproporcja - pozostających bez pracy kobiet było w 2021 roku mniej niż mężczyzn (liczba kobiet - 49, liczba mężczyzn - 73).

Wykres 19. Mieszkańcy gminy Klukowo zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2019-2021

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową można zauważyć, że na przestrzeni omawianych lat nastąpił znaczny wzrost udziału osób poniżej 25 roku życia - z 22% w 2019 roku do 30% w 2021 roku. Udział mieszkańców do 30 roku życia nieznacznie się wahał, natomiast osób mających więcej niż 50 lat zmniejszył się w analizowanym okresie o 5 pp. w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy. W 2021 roku odnotowano najwyższy odsetek osób do 30 roku życia, a powyżej 50 roku życia - najniższy. Szczegółowe dane zaprezentowane zostały w poniższej tabeli.

Tabela 16. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Klukowo w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2019-2021

kategoria wiekowa	31 grudnia 2019		31 grudnia 2020		31 grudnia 2021	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
do 25 roku życia	30	22	39	30	37	30
do 30 roku życia	61	45	62	47	56	46
powyżej 50 roku życia	22	16	16	12	13	11

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru lub też możliwości podjęcia

zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Kolejna tabela przedstawia liczbę długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Klukowo oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy, w porównaniu do danych z powiatu wysokomazowieckiego. Dynamika zmian w omawianych latach w Gminie prezentuje się następująco: nastąpił spadek liczby osób długotrwale bezrobotnych z 90 w 2019 roku do 82 w 2021 roku. Warto zwrócić uwagę na fakt, że odsetek osób długotrwale bezrobotnych w Gminie, stanowi 62% wszystkich mieszkańców pozostających bez zatrudnienia i w porównaniu do 2019 roku spadł o 4 pp. W całej Polsce udział osób długotrwale bezrobotnych wyniósł w 2021 roku 57%, natomiast w powiecie wysokomazowieckim kształtował się na poziomie 60%, a więc sytuacja w gminie Klukowo była mniej korzystna.

Tabela 17. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Klukowo oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu wysokomazowieckiego na przestrzeni lat 2019-2021

wyszczególnienie		2019	2020	2021
Gmina	liczba osób	90	85	82
	udział (%)	66	64	62
Powiat	liczba osób	877	918	890
	udział (%)	57	58	60

Źródło: opracowane własne na podstawie danych GUS

Gmina Klukowo prowadzi szeroką współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w Wysokiem Mazowieckiem, w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego oraz szkoleniach. Mieszkańcy Gminy mogą korzystać z różnego rodzaju form wsparcia, do których należy m.in.: pośrednictwo pracy, podnoszenie kwalifikacji, prace interwencyjne, bon zatrudnieniowy oraz bon na zasiedlenie.

W związku z pandemią COVID-19 oraz związanymi z nią obostrzeniami, pogorszeniu uległa sytuacja na rynku pracy. W czasie pandemii pracę straciło wiele osób, przede wszystkim pracujących w branżach szczególnie dotkniętych wprowadzanymi obostrzeniami oraz mających umowy cywilno-prawne. Skutki pandemii na rynku pracy mogą być jednak odroczone w czasie i dostrzegalne

w dłuższej perspektywie czasowej, jak między innymi kryzys występujący w wielu branżach. Radzenie sobie z epidemią, a w jej następstwie z kryzysem gospodarczym i pogorszeniem sytuacji na rynku pracy, będzie wymagało w perspektywie najbliższych lat, zwrócenia szczególnej uwagi na podejmowanie działań wspierających mieszkańców w tym zakresie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- znaczny udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy,
- bezrobocie jako jeden z głównych powodów korzystania z pomocy społecznej w Gminie,
- ryzyko wykluczenia osób bezrobotnych, a także pojawienia się niekorzystnych następstw, spowodowanych długotrwałym pozostawaniem bez zatrudnienia (np. uzależnienia, zaburzenia psychiczne, ubóstwo),
- wzrost odsetka osób do 25 roku życia pozostających bez pracy.

8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa

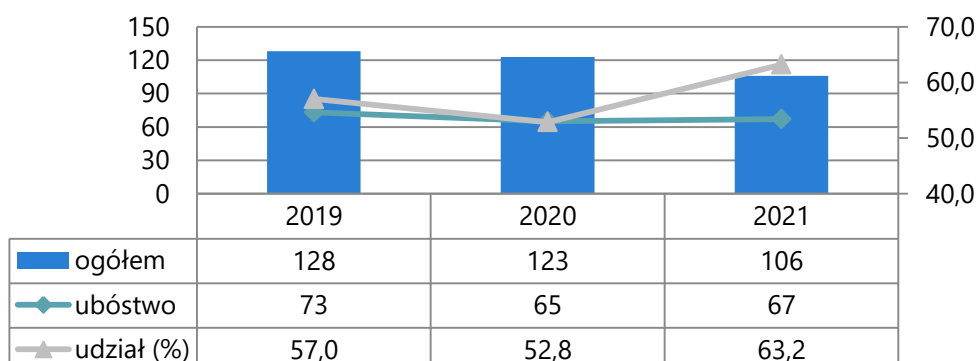
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawnione były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

W 2021 roku w Gminie wystąpiła konieczność udzielenia pomocy i wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu ubóstwa w przypadku 67 spośród 106 rodzin objętych wsparciem z pomocy społecznej, w wyniku czego ich udział kształtował się na poziomie 63,2% wśród wszystkich rodzin korzystających z pomocy GOPS. Na przestrzeni lat 2019-2021 liczba rodzin objętych pomocą Ośrodka ulegała systematycznemu spadkowi, natomiast liczba rodzin będących beneficjentami GOPS z powodu ubóstwa wahała się. Należy jednak zauważyć, iż w 2021 roku w porównaniu do 2019 roku udział rodzin zmagających się z tym problemem wzrósł o 6,2 pp. Ponadto, w okresie trzech ostatnich lat ubóstwo jako powód udzielania wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na pierwszym miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy.

Wykres 20. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa w Gminie w latach 2019-2021 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2019-2021

W 2021 roku zasiłki stałe pobierało 14 osób, z zasiłku okresowego korzystało 18 osób, natomiast zasiłek celowy został przyznany 210 mieszkańcom. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba świadczeniobiorców zasiłku stałego ulegała wahanom, natomiast zasiłku okresowego i celowego zwiększyła się. Szczegółowe dane wraz z kwotą przyznanych świadczeń prezentuje kolejna tabela.

Tabela 18. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2019-2021

rodzaj zasiłku	2019		2020		2021	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
zasiłek stały	13	91 192	12	78 823	14	74 437
zasiłek okresowy	17	49 998	17	40 366	18	40 888
zasiłek celowy	171	62 900	181	136 560	210	96 843

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2019-2021

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Klukowie od stycznia 2019 roku realizuje program „Posiłek w szkole i w domu”, który zastąpił przeprowadzany w latach poprzednich program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i osób z niepełnosprawnością. W 2021 roku świadczenie niepieniężne w ramach tego Programu zostało przyznane 103 osobom. W ciągu ostatnich trzech lat liczba osób otrzymujących to świadczenie uległa systematycznej tendencji spadkowej. Zwiększeniu uległa natomiast liczba osób, którym przyznano świadczenie pieniężne - ze 133 w 2019 roku do 192 w 2021 roku. Powodem wzrostu częstotliwości udzielania zasiłku celowego na zakup żywności była potrzeba zamiany posiłków dla dzieci i młodzieży przyznanych w stołówkach szkolnych i przedszkolnych na formę pieniężną (po złożeniu ponownego wniosku) z uwagi na zamknięcie szkół i przedszkoli z powodu pandemii COVID-19.

Tabela 19. Liczba osób korzystających ze świadczenia niepieniężnego i pieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2019-2021

wyszczególnienie	2019	2020	2021
świadczenie niepieniężne	151	110	103
świadczenie pieniężne	133	159	192

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za lata 2019-2021

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. W latach 2019-2021 GOPS w Klukowie nie udzielał tej formy pomocy.

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności - jest często zarówno przyczyną ubóstwa, jak i jego skutkiem. W latach 2019-2021 z powodu bezdomności udzielono pomocy i wsparcia 2 osobom.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji,
- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych,
- przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności,
- ubóstwo jako główny powód korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Gminy,
- wzrost udziału rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w ogóle rodzin otrzymujących wsparcie Ośrodka w okresie trzech ostatnich lat.

ANALIZA SWOT

Jedną z powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

Poniżej przedstawiono sposób w jaki definiowane są grupy czynników w metodzie SWOT.

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE

MOCNE STRONY

to przede wszystkim to, co wyróżnia na tle innych. Są to te działalności, które tworzą potencjał i pozytywny wizerunek instytucji.

SŁABE STRONY

to te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji.

CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE

SZANSE

to wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjające dla instytucji sytuacje. Są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne, rozwojowe społeczne efekty.

ZAGROŻENIA

to zbiór możliwych sytuacji i procesów, które mogą stworzyć niekorzystne dla instytucji warunki rozwoju w jego otoczeniu. Zagrożenia są postrzegane jako bariery, utrudnienia i możliwe niebezpieczeństwa dla zakładanych procesów.

MOCNE STRONY

- Wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy.
- Baza instytucji prowadzących działalność w zakresie polityki społecznej oraz innych działań wspierających mieszkańców, w tym GOPS, GKRPA i ZI.
- Spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w okresie trzech ostatnich lat.
- Stosunkowo niska liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności wychowawczo-opiekuńczej.
- Stosunkowo wysoka liczba osób przypadających na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy.
- Działalność stowarzyszenia abstynenckiego.
- Funkcjonowanie Klubów Seniora.
- Spadek łącznej wartości sprzedanego na terenie Gminy alkoholu.
- Aktywność i zaangażowanie władz samorządowych w zakresie kształtowania polityki społecznej.
- Działalność instytucji z zakresu realizowania potrzeb kulturalno-oświatowych i rekreacyjnych (GOK i GBP).

SŁABE STRONY

- Spadek liczby mieszkańców w okresie ostatnich lat.
- Pogłębiający się ujemny przyrost naturalny.
- Syndrom wyuczonej bezradności oraz dziedziczenie biedy.
- Brak funkcjonujących na terenie Gminy placówek sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3.
- Ubóstwo, bezrobocie oraz długotrwała lub ciężka choroba jako najczęstsze powody korzystania z pomocy społecznej.
- Brak funkcjonujących rodzin wspierających.
- Wzrost wskaźnika deprivacji lokalnej oraz wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej w ostatnich latach.
- Znaczny wzrost udziału rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, ubóstwa i niepełnosprawności w ogóle rodzin otrzymujących wsparcie GOPS w okresie ostatnich lat.
- Brak zaplecza instytucji i organizacji aktywnej integracji oraz placówek wsparcia dziennego dzieci i młodzieży oraz osób z niepełnosprawnościami.
- Znaczny udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców Gminy.
- Niedostatecznie rozwinięta działalność profilaktyczna, szczególnie w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży w oparciu o rekomendowane programy profilaktyczne.

SZANSE	ZARÓŻENIA
<ul style="list-style-type: none">– Zwiększona aktywność zawodowa wśród grup najbardziej dotkniętych bezrobociem.– Intensyfikacja działań służących pozyskaniu nowych środków finansowych, m.in. z Unii Europejskiej.– Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy.– Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.– Szkolenia podnoszące kompetencje kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.– Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy.– Rozwój współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej w zakresie rozwiązywania problemów społecznych i świadczenia usług społecznych dla mieszkańców.– Rozwój sfery pozarządowej w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.– Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna, podejmująca inicjatywy na rzecz rozwoju Gminy.– Rozwój kapitału społecznego i przedsiębiorczości wśród mieszkańców, w tym rozwój podmiotów ekonomii społecznej.	<ul style="list-style-type: none">– Starzejące się społeczeństwo.– Wykluczenie cyfrowe części mieszkańców, przede wszystkim osób starszych.– Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.– Spadek aktywności zawodowej kobiet po urodzeniu dziecka.– Niedostosowanie oferty kształcenia do zapotrzebowania na lokalnym rynku pracy.– Pojawienie się negatywnych konsekwencji długotrwałego korzystania z pomocy społecznej.– Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.– Brak perspektyw na rozwój usług na rzecz wsparcia osób starszych oraz osób z niepełnosprawnością.– Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych.– Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.– Duża łatwość zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie na terenie Gminy.– Ryzyko wzrostu zaburzeń zdrowia psychicznego wśród mieszkańców Gminy.– Konsekwencje gospodarcze i zdrowotne spowodowane pandemią koronawirusa.– Rozwój problemów uzależnień behawioralnych wynikających z długotrwałej izolacji i ograniczeń spowodowanych pandemią COVID-19.

Część programowa

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i operacyjnych, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, sposobów jej aktualizacji, monitorowania i ewaluacji, ram finansowych oraz przepisów dotyczących jej wdrażania. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz, jest diagnoza sytuacji społecznej oraz analiza SWOT, będąca skutecznym narzędziem oceny uwarunkowań strategicznych. Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: opracowanie własne

1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości. **Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju.** Wyznacza ona określony punkt orientacyjny. Wizja rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Klukowo została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Sformułowanie wizji pozwala na zdefiniowanie **misji, czyli roli jaką pełni strategia w kreowaniu lokalnej polityki społecznej.**

WIZJA: Gmina Klukowo odpowiadająca na potrzeby mieszkańców oraz skutecznie rozwiązująca problemy społeczne.

MISJA: Podniesienie jakości życia mieszkańców oraz integrowanie społeczności lokalnej.

2. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania (kierunki działań). Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne i współpracujące, wskaźniki realizacji zadań, termin realizacji poszczególnych zadań, zakładane rezultaty oraz źródła finansowania.

CELE STRATEGICZNE

- 1 Wsparcie funkcji rodzicielskiej i ograniczenie problemów wychowawczo-opiekuńczych.
- 2 Zapewnienie rozwoju działalności służącej aktywizowaniu i integrowaniu osób z niepełnosprawnościami i seniorów.
- 3 Rozwój profilaktyki społecznej i przeciwdziałanie uzależnieniom.
- 4 Zintensyfikowanie działań służących przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
- 5 Rozwój działań aktywizujących lokalny rynek pracy.
- 6 Ograniczenie skali ubóstwa i zminimalizowanie wykluczenia społecznego wśród mieszkańców.
- 7 Promocja zdrowia psychicznego oraz zwiększenie dostępu do opieki psychologicznej i psychiatrycznej na terenie Gminy.

CEL STRATEGICZNY NR 1

Wsparcie funkcji rodzicielskiej i ograniczenie problemów wychowawczo-opiekuńczych.

Cel operacyjny nr 1 – Wspomaganie rodziny w rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych oraz prawidłowym wypełnieniu ich funkcji.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze pomocy asystenta rodziny.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	Liczba asystentów rodziny. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	2023-2027	GOPS	Budżet Gminy
Inicjowanie działań mających na celu utworzenie rodziny wspierającej na terenie Gminy.	Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze dzięki pomocy rodziny wspierającej.	Liczba podjętych działań mających na celu utworzenie rodziny wspierającej.	2023-2027	GOPS	Budżet Gminy

Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości skorzystania z poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego oraz uzyskania innej pomocy.	Wzrost wiedzy mieszkańców na temat możliwości uzyskania wsparcia na terenie Gminy.	Liczba rozpowszechnionych informacji.	2023-2027	GOPS, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Organizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze. Liczba zorganizowanych warsztatów.	2023-2027	GOPS, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Zabezpieczenie pobytu dzieci w pieczy zastępczej.	Poprawa sytuacji dzieci znajdujących się w pieczy zastępczej.	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	2023-2027	GOPS, PCPR	Budżet Gminy

Cel operacyjny nr 2 – Wyrównywanie szans edukacyjno-rozwojowych oraz poszerzanie działań rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży w Gminie.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez współpracę z placówkami oświatowymi.	Poprawa sytuacji życiowej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez pomoc ze strony placówek oświatowych.	Liczba placówek oświatowych, z którymi podejmowano współpracę w celu monitorowania sytuacji dziecka.	2023-2030	GOPS, placówki oświatowe	Bez kosztów
Podjęcie działań rozwijających działalność świetlicy wiejskiej.	Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży, a także zagospodarowanie ich czasu wolnego. Zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego.	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach świetlicy wiejskiej.	2023-2027	UG, GKRPA	Budżet Gminy

Współpracowanie z placówkami oświatowymi w celu dostosowywania podejmowanych działań do występujących wśród dzieci, młodzieży oraz ich rodzin problemów.	Poprawa jakości i stopnia dostosowania usług skierowanych do dzieci i młodzieży.	Liczba placówek, z którymi podjęto współpracę.	2023-2027	GOPS, placówki oświatowe	Bez kosztów
Systematyczne doposażanie placówek oświatowych w profesjonalny sprzęt.	Wzrost poziomu edukacji i jakości kształcenia w szkołach.	Liczba działań podjętych w celu doposażenia placówek oświatowych.	2023-2027	UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Organizowanie, wspieranie i promocja imprez/wydarzeń adresowanych do rodzin z dziećmi.	Wzrost integracji rodzin z dziećmi.	Liczba zorganizowanych imprez. Liczba uczestników.	2023-2027	UG, GOPS, placówki oświatowe, GOK, GBP, NGO	Budżet Gminy
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz działalności klubów sportowych.	Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży, rozwijanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego.	Liczba dostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych.	2023-2027	UG, NGO, GOK, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 2

Zapewnienie rozwoju działalności służącej aktywizowaniu i integrowaniu osób z niepełnosprawnościami i seniorów.

Cel operacyjny nr 1 – Rozwijanie działań wspierających oraz integrujących osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby starsze.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Podejmowanie działań dostosowujących infrastrukturę gminną (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych, itp.) do potrzeb osób z niepełnosprawnością.	Zwiększenie możliwości przemieszczania się osób z niepełnosprawnością po obiektach infrastruktury gminnej.	Liczba obiektów infrastruktury gminnej dostosowanych do potrzeb tej grupy osób.	2023-2027	UG, GOPS, NGO, PCPR	Budżet Gminy PFRON Fundusze Europejskie

Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnością oraz wspieranie ich działalności.	Zwiększenie liczby działań mających na celu współpracę z NGO.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.	2023-2027	GOPS, NGO, UG	Budżet Gminy
Organizowanie wolontariatu na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością.	Udzielanie wsparcia, w tym wsparcia emocjonalnego oraz dążenie do przełamania barier społecznych.	Liczba wolontariuszy. Liczba osób objętych wolontariatem.	2023-2027	GOPS, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Zapewnienie profesjonalnego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami poprzez funkcjonowanie asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej.	Wsparcie samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami oraz zapewnienie im specjalistycznej opieki.	Liczba asystentów osobistych osoby niepełnosprawnej. Liczba osób objętych wsparciem asystenta.	2023-2027	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy Fundusz Solidarnościowy Budżet Państwa
Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych.	Poprawa funkcjonowania osób objętych usługami opiekuńczymi.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi. Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych.	2023-2027	GOPS, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy Budżet Państwa
Rozwijanie działalności Klubów Seniora.	Aktywizacja i integracja osób z niepełnosprawnością oraz seniorów poprzez uczestnictwo w zajęciach.	Liczba uczestników.	2023-2027	GOPS, UG, GBP, NGO	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnością i osobom starszym.	Poprawa warunków bytowych osób z niepełnosprawnością i osób starszych.	Liczba osób objętych pomocą materialną.	2023-2027	GOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa

Cel operacyjny nr 2 – Promowanie postawy społecznie otwartej i pozytywnie postrzegającej osoby z niepełnosprawnościami oraz będące w wieku senioralnym w społeczności lokalnej.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Organizowanie zajęć promujących zdrowy i aktywny tryb życia, mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie umiejętności.	Poprawa dostępności do zajęć sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnością. Wzrost ich aktywności społecznej.	Liczba seniorów oraz osób z niepełnosprawnością uczestniczących w zajęciach.	2023-2027	GOPS, UG, GOK, GBP, NGO	Budżet Gminy Fundusze Europejskie Budżet Państwa
Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej i osoby z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej.	Zmiana postaw i zachowań środowiska lokalnego wobec seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Liczba podjętych działań promujących.	2023-2027	GOPS, UG, GOK, GBP, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Prowadzenie akcji informacyjnych/ warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/ zrealizowanych warsztatów.	2023-2027	GOPS, UG, GOK, GBP, NGO, PP	Budżet Gminy
Stworzenie warunków do integracji społecznej osób starszych i osób z niepełnosprawnością poprzez realizację projektów socjalnych i programów adresowanych do tych osób.	Zwiększenie liczby realizowanych projektów na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością, w stosunku do lat poprzednich.	Liczba zrealizowanych projektów/ programów. Liczba uczestników.	2023-2027	GOPS, UG, NGO, GBP	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa
Inicjowanie powstania nowych podmiotów ekonomii społecznej na terenie Gminy.	Zapewnienie osobom z niepełnosprawnością możliwości pełnego uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym.	Liczba utworzonych podmiotów ekonomii społecznej.	2023-2027	UG, GOPS, NGO	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 3

Rozwój profilaktyki społecznej i przeciwdziałanie uzależnieniom.

Cel operacyjny nr 1 – Zintensyfikowanie działań pomocowych dla osób uzależnionych oraz współuzależnionych.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Podejmowanie działań mających na celu utworzenie Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego.	Zapewnienie specjalistycznego wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin z terenu Gminy.	Liczba osób objętych wsparciem Punktu. Liczba udzielonych porad.	2023-2027	GKRPA, GOPS	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom z problemem uzależnienia.	Poprawa warunków bytowych rodzin z problemem uzależnienia.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna i niematerialna.	2023-2027	GOPS	Budżet Gminy
Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Wzrost liczby osób podejmujących terapię w placówkach leczenia odwykowego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.	2023-2027	GOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu; kierowanie wniosków do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu.	Zwiększenie liczby osób kończących leczenie odwykowe.	Liczba wniosków skierowanych do sądu. Liczba wydanych opinii.	2023-2027	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Wspieranie działań placówek lecznictwa odwykowego poprzez finansowanie programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych uzupełniających ofertę świadczeń zdrowotnych NFZ.	Zwiększenie dostępności do udziału w programach terapeutycznych.	Liczba sfinansowanych programów. Liczba uczestników programów.	2023-2027	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Rozwój i wspieranie działalności stowarzyszenia abstynenckiego.	Reintegracja rodzin.	Liczba spotkań i wspólnego spędzania czasu, zarówno członków Stowarzyszenia jak i osób z zewnątrz.	2023-2027	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

CEL STRATEGICZNY NR 4

Zintensyfikowanie działań służących przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Cel operacyjny nr 1 – Poprawa jakości i dostępności do wsparcia adresowanego do rodzin, w których występuje problem przemocy.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Pomoc rodzinom doświadczającym przemocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Spadek liczby rodzin, w których występuje przemoc.	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. Liczba wszczętych procedur. Liczba zakończonych procedur.	2023-2027	GOPS, GKRPA, PP, ZI, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy

Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na dostępnych stronach internetowych oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Zwiększenie dostępu do informacji na temat pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba działań informacyjnych. Liczba rozpowszechnionych informacji.	2023-2027	GOPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Organizacja szkoleń dla pracowników instytucjonalnych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Poszerzenie i utrwalenie wiedzy pracowników instytucji pomocowych z zakresu realizacji procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń.	2023-2027	GOPS, GKRPA, ZI, PP, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Udzielanie poradnictwa osobom i rodzinom doznającym problemu przemocy w rodzinie.	Objęcie osób i rodzin profesjonalnym wsparciem w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba udzielonych porad. Liczba osób, którym udzielono porad.	2023-2027	GOPS, GKRPA, ZI, PP	Budżet Gminy
Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	Dostosowanie oferty pomocowej do potrzeb mieszkańców i skali problemu.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.	2023-2027	GOPS, GKRPA, ZI, PP, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Praca ze sprawcami przemocy w rodzinie poprzez oddziaływania korekcyjno-edukacyjne i terapeutyczne.	Ograniczanie zjawiska przemocy w rodzinie, poprzez resocjalizację sprawców.	Liczba podjętych oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych.	2023-2027	GOPS, GKRPA, ZI, PCPR	Budżet Gminy

Cel operacyjny nr 2 – Zwiększenie świadomości oraz pobudzanie społecznej odpowiedzialności wśród mieszkańców wobec osób stosujących przemoc.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Uświadomienie mieszkańców na temat przemocy w rodzinie, a także wzrost wrażliwości społeczności lokalnej na jej przejawy.	Liczba działań podjętych w ramach kampanii. Liczba osób uczestniczących w kampanii.	2023-2027	GOPS, GKRPA, ZI, PP, UG, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Realizacja warsztatów dla uczniów dotyczących przemocy w rodzinie, komunikacji interpersonalnej, umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.	Podniesienie umiejętności psychospołecznych uczniów, wzrost wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie przemocy.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach. Liczba zorganizowanych warsztatów.	2023-2027	GKRPA, ZI placówki oświatowe	Budżet Gminy
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Poszerzenie kompetencji wychowawczych, wzrost wiedzy rodziców na temat wychowania bez przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w działaniach informacyjno-edukacyjnych. Liczba zorganizowanych działań.	2023, 2025, 2027	GOPS, UG, PP, GKRPA, ZI placówki oświatowe	Budżet Gminy

CEL STRATEGICZNY NR 5

Rozwój działań aktywizujących lokalny rynek pracy.

Cel operacyjny nr 1 – Zmniejszenie społecznych skutków pozostawania bez pracy, a także motywowanie osób bezrobotnych do podjęcia zatrudnienia.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: poradnictwa zawodowego, organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie zatrudnienia.	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w Gminie.	Liczba zorganizowanych szkoleń. Liczba osób biorących w nich udział.	2023-2027	GOPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie
Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców Gminy biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych i pracach społecznie użytecznych.	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.	2023-2027	GOPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa
Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Wzrost wiedzy wśród osób bezrobotnych na temat dostępnych form wsparcia.	Liczba podjętych działań informacyjnych.	2023-2027	GOPS, PUP, UG	Budżet Gminy
Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększeniu szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Zwiększenie liczby kontraktów socjalnych w aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.	2023-2027	GOPS, PUP	Budżet Gminy

CEL STRATEGICZNY NR 6

Ograniczenie skali ubóstwa i zminimalizowanie wykluczenia społecznego wśród mieszkańców.

Cel operacyjny nr 1 – Intensyfikacja działań prowadzonych na rzecz polepszenia sytuacji rodzin ubogich oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie dostępu do świadczeń pomocy społecznej umożliwiających zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy z osobami i rodziną w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej.	Zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców Gminy.	Liczba osób/rodzin objętych pomocą materialną.	2023-2027	GOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej - posiłku.	Zwiększenie dostępności do pomocy w zakresie dożywiania.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie zasiłku. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie posiłku.	2023-2027	GOPS, placówki oświatowe, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa
Udzielanie uczniom pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Poprawa funkcjonowania dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	2023-2027	GOPS, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa.	Zniwelowanie nierówności edukacyjnych z rodzin zagrożonych ubóstwem.	Liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych.	2023-2027	GOPS, UG, placówki oświatowe, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 7

Promocja zdrowia psychicznego oraz zwiększenie dostępu do opieki psychologicznej i psychiatrycznej na terenie Gminy.

Cel operacyjny nr 1 – Zwiększenie świadomości społecznej na temat zdrowia psychicznego, a także zwiększenie dostępności do pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Zwiększenie liczby mieszkańców zgłaszających się po pomoc w przypadku problemów natury psychicznej.	Liczba przeprowadzonych działań. Liczba osób korzystających ze wsparcia.	2023-2027	GOPS, UG	Budżet Gminy
Realizowanie wczesnej profilaktyki szkolnej dotyczącej kwestii zdrowia psychicznego - prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Liczba przeprowadzonych programów/warsztatów. Liczba uczestników.	2023-2027	GOPS, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży.	Poprawa dobrostanu psychicznego dzieci i młodzieży.	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologiczno-pedagogicznej.	2023-2027	GOPS, PPP, placówki oświatowe	Budżet Gminy

3. Ramy finansowe Strategii

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu gminy Klukowo. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- Fundusz Solidarnościowy,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Europejskiego Funduszu Społecznego+,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych gminy Klukowo. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klukowo na lata 2023-2027 przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2020-2021, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W prognozie na lata 2022-2030 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Klukowie. Dział 855 został pomniejszony o wartość świadczenia wychowawczego, w związku z przejęciem realizacji tego zadania przez ZUS.

Tabela 20. Ramy finansowe Strategii

rok	ochrona zdrowia (dział 851)	pomoc społeczna (dział 852)	edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	rodzina (dział 855)	ogółem
2020	25 196	555 616	60 580	6 540 845	7 182 237
2021	45 650	892 686	66 285	6 276 546	7 281 167
P R O G N O Z A					
2022	71 463	774 410	70 000	3 737 665	4 653 538
2023	73 250	793 770	71 750	3 831 107	4 769 876
2024	75 081	813 615	73 544	3 926 884	4 889 123
2025	76 958	833 955	75 382	4 025 056	5 011 351
2026	78 882	854 804	77 267	4 125 683	5 136 635
2027	80 854	876 174	79 199	4 228 825	5 265 051

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2021 rok

4. System wdrażania Strategii

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klukowo to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także niezbędnym zmianom.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klukowo zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Gminie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii,

zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Klukowie.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klukowo na lata 2023-2027 obejmować będzie cztery etapy, przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 21. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Gminy Klukowo o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klukowo na lata 2023-2027”.	I kwartał 2023 r.
Etap II	Koordynacja realizacji działań objętych Strategią.	II kwartał 2023 r. – IV kwartał 2027 r.
Etap III	Monitoring.	Do końca I kwartału każdego roku w okresie od 2024 r. do 2027 r.
Etap IV	Ewaluacja Strategii.	I kwartał 2028 r.

Źródło: opracowanie własne

5. System aktualizacji Strategii

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Kierownik GOPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brać pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji dokumentu Strategii Kierownik GOPS

powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Klukowo, ale również nowe, nie ujęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Klukowie. Zadaniem koordynatora jest ciągły nadzór nad pracami GOPS w zakresie wdrażania i aktualizacji Strategii.

6. Komunikacja społeczna i promocja Strategii

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia w tym, od partnerów społecznych.

Władze samorządowe muszą współpracować i być w stałym kontakcie z jednej strony z podmiotami wewnętrznymi, obejmującymi pracowników uczestniczących bezpośrednio w administrowaniu Gminą, czerpiąc przy tym z ich wiedzy, motywacji, umiejętności praktycznych czy kompetencji interpersonalnych, ale też korzystać z technologii i zasobów organizacji.

Z drugiej strony muszą również komunikować się z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców Gminy, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje czy przedsiębiorstwa.

Otoczenie zewnętrzne dalsze to natomiast otoczenie Gminy, jako wspólnoty terytorialnej: sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopolskie. Obszarami działań w zakresie komunikacji społecznej są:

- możliwość wnioskowania zmian zapisów Strategii przed jej uchwaleniem;
- informacja o postępach wdrażania Strategii;

- współpraca z mediami - podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach;
- informacje zamieszczane na stronach internetowych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymywanie wzajemnej współpracy między samorządem a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego Unii Europejskiej w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

7. Monitoring i ewaluacja

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą między innymi przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do monitoringu pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UG, Policji, PUP, ze sprawozdań GOPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez GOPS i zawarta w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Klukowie.

Końcowa ewaluacja (ex-post) posłuży samorządowi gminy Klukowo do oceny realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Gminie, a także

będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej Gminy w kolejnych latach. W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych celów strategicznych. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim zostały zrealizowane oraz ukaże realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny. Zarówno monitoring jak i ewaluacja prowadzone będą między innymi w oparciu o niżej przedstawione wskaźniki monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów. Wartości bazowe oznaczają dane dla roku poprzedzającego wdrożenie Strategii, natomiast wartości docelowe wskazują pożądane wartości, oznaczające osiągnięcie poszczególnych celów.

Tabela 22. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych

Lp.	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa (w 2021 roku)	Wartość docelowa (w 2027 roku)
1	Wspieranie funkcji rodzicielskiej i ograniczenie problemów wychowawczo-opiekuńczych.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	15	do 30
		Liczba asystentów rodziny.	1	do 2
		Liczba rodzin wspierających.	0	do 1
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.	10	poniżej 15

2	Zapewnienie rozwoju działalności służącej aktywizowaniu i integrowaniu osób z niepełnosprawnościami i seniorów.	Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych.	0	do 10
		Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności (%).	25,0	poniżej 26,0
		Liczba osób w DPS, za których Gmina ponosi odpłatność.	3	do 7
3	Rozwój profilaktyki społecznej i przeciwdziałanie uzależnieniom.	Liczba Punktów Konsultacyjno-Informacyjnych ds. uzależnień i przemocy w rodzinie.	0	1
		Liczba uczniów objętych działaniami profilaktycznymi (nierekomendowane).	0	powyżej 400
		Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktycznych.	0	powyżej 300
		Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych.	550	powyżej 500
		Liczba stowarzyszeń abstynenckich.	1	do 2
		Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.	0	do 6
4	Zintensyfikowanie działań służących przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”.	14	poniżej 10
		Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie (stosujących i doświadczających przemocy).	0	do 10
5	Rozwój działań aktywizujących lokalny rynek pracy.	Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej (%).	35	poniżej 30
		Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców Gminy w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców (%).	62	poniżej 55
		Liczba osób, z którymi zawarto kontrakty socjalne.	0	do 10

6	Ograniczenie skali ubóstwa i zminimalizowanie wykluczenia społecznego wśród mieszkańców.	Liczba gospodarstw domowych korzystających z dodatków mieszkaniowych.	0	do 5
		Liczba osób korzystających z zasiłku stałego.	14	do 30
		Liczba osób korzystających z zasiłku okresowego.	18	do 40
		Liczba osób korzystających z zasiłku celowego.	210	do 300
7	Promocja zdrowia psychicznego oraz zwiększenie dostępu do opieki psychologicznej i psychiatrycznej na terenie Gminy.	Liczba uczestników zajęć/warsztatów profilaktycznych dot. zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży.	0	do 200
		Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	0	do 5

Źródło: opracowanie własne

8. Wnioski i podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Klukowo jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania. Cele strategiczne i cele operacyjne sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, sytuacji rodzin, profilaktyki uzależnień, problemu przemocy w rodzinie, sytuacji seniorów i osób z niepełnosprawnością, systemu ochrony zdrowia psychicznego, problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz problemu bezrobocia.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem. W ramach wypracowanej Strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych, wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej oraz partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych. Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych.

Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnym od możliwości finansowych. Strategia będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Klukowo i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym.

Należy pamiętać, że aktualizacje Strategii mogą się w znacznym stopniu wiązać ze zmianami dyktowanymi przez obecnie trwającą pandemię SARS-CoV-2. Poza widocznymi obecnie skutkami społeczno-ekonomicznymi wywołanymi pandemią, pozostawi ona również długotrwałe znamiona nie tylko na większej społeczności, ale również na indywidualnych jednostkach. Zmiany w prawie oraz konieczność ciągłej odpowiedzi na potrzeby mieszkańców Gminy w sposób

adekwatny i zgodny z aktualnymi zaleceniami stanowi, wyzwanie dla instytucji rządowych, samorządowych jak i pozarządowych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Konieczna jest zatem międzysektorowa współpraca dążąca do zapewnienia jak najlepszych warunków życiowych wszystkich mieszkańców gminy Klukowo, na tyle na ile pozwalają obecne warunki.

Realizacja Strategii powinna przyczynić się do wysokiej jakości życia mieszkańców gminy Klukowo, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

Bibliografia

1. Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.
2. <http://www.parpa.pl>
3. <https://bdl.stat.gov.pl>
4. <https://mapa.wyniki.edu.pl>
5. <https://poradnik.ngo.pl>
6. <https://www.polskawliczbach.pl>
7. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996.
8. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej.
9. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.
10. N. G. Pikuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa, Kraków 2020.
11. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019, 2020 i 2021 rok.
12. Oniszczyk J., Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy.
13. Raport o stanie Gminy Klukowo za 2021 rok.
14. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, EStrateg. Model włączenia ekonomii społecznej do lokalnych strategii i programów, Biblioteka Ekonomii Społecznej i Solidarnej, 2021.
15. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2020 i 2021 rok.
16. Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2019, 2020 i 2021 rok.
17. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
18. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.
19. www.psychiatriapolska.pl.

Spis rysunków, tabel, wykresów

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie gminy Klukowo na mapie powiatu wysokomazowieckiego, województwa podlaskiego i kraju	16
Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Klukowo według klas wielkości (stan na koniec 2021 roku).....	20
Rysunek 3. Łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu w latach 2019-2021	46

Spis tabel

Tabela 1. Liczba urodzeń, zgonów i wartość przyrostu naturalnego w gminie Klukowo na przestrzeni lat 2019-2021	18
Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2019-2021 (w procentach).....	19
Tabela 3. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Klukowo w porównaniu do powiatu wysokomazowieckiego w 2021 roku.....	22
Tabela 4. Dane statystyczne dotyczące poszczególnych działań Policji w latach 2020-2021	23
Tabela 5. Zakres usług społecznych oraz zadań publicznych.....	25
Tabela 6. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2019-2021	29
Tabela 7. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2019-2021	30
Tabela 8. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2019-2021.....	30
Tabela 9. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka w latach 2019-2021	39
Tabela 10. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2019-2021	40
Tabela 11. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2019-2021.....	40
Tabela 12. Specjalny zasiłek opiekuńczy przyznany na przestrzeni lat 2019-2021	40
Tabela 13. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Klukowo wobec osób uzależnionych w latach 2019-2021.....	45
Tabela 14. Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowała się	

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Klukowo w latach 2019-2021.....	52
Tabela 15. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2019-2021	56
Tabela 16. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Klukowo w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2019-2021.....	59
Tabela 17. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Klukowo oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu wysokomazowieckiego na przestrzeni lat 2019-2021.....	60
Tabela 18. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2019-2021	63
Tabela 19. Liczba osób korzystających ze świadczenia niepieniężnego i pieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2019-2021.	63
Tabela 20. Ramy finansowe Strategii.....	83
Tabela 21. Harmonogram wdrażania Strategii	84
Tabela 22. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych	87

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Klukowo z podziałem na płeć w latach 2019-2021	17
Wykres 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie wysokomazowieckim na przestrzeni lat 2019-2021 w porównaniu do województwa podlaskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach).....	19
Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność w latach 2019-2021	20
Wykres 4. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 roku uczniów z terenu gminy Klukowo, powiatu wysokomazowieckiego i województwa podlaskiego	21
Wykres 5. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Klukowo w latach 2019-2021.....	28
Wykres 6. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2019-2021	29
Wykres 7. Powody udzielania świadczeń w 2021 roku (liczba rodzin)	31
Wykres 8. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2019-2021	34
Wykres 9. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni	

lat 2019-2021	35
Wykres 10. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezradności wychowawczo-opiekuńczej w Gminie w latach 2019-2021 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej.....	36
Wykres 11. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2019-2021	37
Wykres 12. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu niepełnosprawności w Gminie w latach 2019-2021 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej.....	39
Wykres 13. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Klukowo, w województwie podlaskim całej Polsce w 2021 roku.....	47
Wykres 14. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty” w latach 2019-2021	51
Wykres 15. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Klukowo na przestrzeni lat 2019-2021	54
Wykres 16. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2019-2021.....	55
Wykres 17. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezrobocia w Gminie w latach 2019-2021 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej.....	58
Wykres 18. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni lat 2019-2021	58
Wykres 19. Mieszkańcy gminy Klukowo zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2019-2021.....	59
Wykres 20. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa w Gminie w latach 2019-2021 oraz ich udział w ogóle korzystających z pomocy społecznej.....	62